

ВИСШЕ СТРОИТЕЛНО УЧИЛИЩЕ „ЛЮБЕН КАРАВЕЛОВ“ – СОФИЯ
АРХИТЕКТУРЕН ФАКУЛТЕТ, КАТЕДРА „ГРАДОУСТРОЙСТВО,
ТЕОРИЯ И ИСТОРИЯ НА АРХИТЕКТУРАТА“

**МЕТОДИКА ЗА ПРОУЧВАНЕ И
ИЗСЛЕДВАНЕ НА ТРАДИЦИОННА
ЖИЛИЩНА АРХИТЕКТУРА ПО СВЕТА**

**METHOD FOR STUDYING
OF VERNACULAR HOUSING STRUCTURES
AND TECHNOLOGIES WORLDWIDE**

АВТОРЕФЕРАТ

на

дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен
„ДОКТОР“, в професионално направление: 5.7. „Архитектура, строителство
и геодезия“, научна специалност 02.17.05 „Архитектура на сградите,
конструкции, съоръжения и детайли“

арх. Климент Стефанов Радоев
/докторант на свободна подготовка/
Проф. д.а.н. арх. Борислав Борисов
/научен консултант/

София, декември 2021 г.

АВТОРЕФЕРАТ

СЪДЪРЖАНИЕ НА АВТОРЕФЕРАТА:

1.	УВОД.....	3
1.1.	ТЕМА НА ИЗСЛЕДВАНЕТО.....	3
1.2.	АКТУАЛНО СЪСТОЯНИЕ НА ПРОБЛЕМА.....	4
1.3.	ЦЕЛИ И ЗАДАЧИ НА ТРУДА	5
1.3.1.	ЦЕЛ НА ИЗСЛЕДВАНЕТО.....	5
1.3.2.	ЗАДАЧИ НА ИЗСЛЕДВАНЕТО:.....	5
1.4.	ОБЕКТ НА ТРУДА.....	6
1.4.1.	ОБЕКТ	6
1.4.2.	ОБХВАТ	6
1.5.	ПРЕДМЕТ НА ТРУДА	7
1.6.	ЦЕЛИ НА МЕТОДИКАТА.....	8
1.7.	ТЕРМИНОЛОГИЯ (ПОНЯТИЕН АПАРАТ)	8
	РЕЧНИК.....	8
	ГЛАВА II. РАЗРАБОТЕНИ И ПРОУЧЕНИ ПРИМЕРИ	9
1.	ПОСЛЕДОВАТЕЛНОСТ И МЕТОДИ НА ИЗСЛЕДВАНЕТО	9
1.1.	ПОСЛЕДОВАТЕЛНОСТ	9
1.2.	ШАБЛОН	9
1.3.	ПРОУЧВАНЕ НА КЪЩИ.....	10
1.3.1.	МЕХАНИЗЪМ НА ПРОУЧВАНЕ:.....	10
1.3.2.	МАТРИЦА	11
1.3.3.	РАЗРАБОТЕНИ ПРИМЕРИ	13
1.3.4.	ПРОУЧЕНИ ПРИМЕРИ.....	13
1.3.5.	ПРОУЧЕНИ ДЪРЖАВИ. РАЙОНИ.	15
1.4.	ОБОБЩЕНИЕ НА ГЛАВА II	16
	ГЛАВА III. ТЕОРЕТИЧЕН АНАЛИЗ.....	17
1.	ПРЕДПОСТАВКИ НА ТРАДИЦИОННАТА КЪЩА.....	17
	НУЛЕВА ХИПОТЕЗА:	17
1.1.	МЕХАНИЗЪМ НА ИЗСЛЕДВАНЕ:	17
	НУЛЕВА ТЕЗА:.....	20
1.2.	ОБОБЩЕНИЕ НА ПРЕДПОСТАВКИ	21
2.	ХАРАКТЕРИСТИКИ НА ТРАДИЦИОННАТА КЪЩА	21
	ХИПОТЕЗА ПЪРВА:	22
2.1.	МЕХАНИЗЪМ НА ИЗСЛЕДВАНЕТО	22
2.2.	ХАРАКТЕРИСТИКА АРХИТЕКТУРНА ФОРМА.....	22
2.3.	ХАРАКТЕРИСТИКА АРХИТЕКТУРНО ПРОСТРАНСТВО	23
2.4.	ХАРАКТЕРИСТИКА АРХИТЕКТУРНА КОНСТРУКЦИЯ	23
2.1.	ХАРАКТЕРИСТИКА АРХИТЕКТУРНА КОМПОЗИЦИЯ	23
2.2.	ХАРАКТЕРИСТИКА АРХИТЕКТУРНА ТЕХНОЛОГИЯ.....	23
2.3.	ХАРАКТЕРИСТИКА МАТЕРИАЛ	24
2.4.	ХАРАКТЕРИСТИКА СТРОИТЕЛЕН ПРОДУКТ	24
2.5.	АРХИТЕКТУРНО ПРОИЗВЕДЕНИЕ.....	24
	ТЕЗА ПЪРВА:.....	28
2.6.	ОБОБЩЕНИЕ НА ХАРАКТЕРИСТИКИ.....	29
3.	ТАКСОНОМИЯ. СЕМЕЙСТВО. ТИП. ВИД.....	30
	ХИПОТЕЗА ВТОРА:	30
3.1.	БЕЛЕЗИ, ПРЕДПОСТАВКИ И ХАРАКТЕРИСТИКИ	30
3.2.	ТАКСОНОМИЯ И ТАКСОНОМИЧНИ СИСТЕМИ	31
3.3.	РАНГОВЕ, ПОДОБИЕ И ЕДНАКВОСТ	32
3.4.	АРХИТЕКТУРНО СЕМЕЙСТВО, ТИП, ВИД, РАЗНОВИДНОСТ; ВИДОВА РАЗЛИКА, ВАРИАЦИЯ, ОТКЛОНЕНИЕ ПРИ ПОДОБИЕ	32
3.4.1.	АРХИТЕКТУРНО СЕМЕЙСТВО	32
3.4.2.	АРХИТЕКТУРЕН ТИП	34
3.4.3.	АРХИТЕКТУРЕН ВИД	36

АВТОРЕФЕРАТ

3.4.4. АРХИТЕКТУРНА РАЗНОВИДНОСТ	38
ТЕЗА ВТОРА:	38
3.5. ТАКСОНОМИЯ ОБОБЩЕНИЕ	39
4. НОМЕНКЛАТУРА	42
4.1. ИМЕНУВАНЕ	42
4.2. РАЙОН И РАЗПРОСТРАНЕНИЕ	42
4.3. ОБОБЩЕНИЕ НОМЕНКЛАТУРА	44
5. ЗАКЛЮЧЕНИЯ	45
5.1. ОБОБЩЕНИЕ НА ПРЕДПОСТАВКИ, ХАРАКТЕРИСТИКИ, ТАКСОНОМИЯ И НОМЕНКЛАТУРА	45
5.2. СГРАДАТА КАТО СЪБЕКТ / ПРОЕКТАНТЪТ – СУБЕКТ	45
5.3. УСТОЙЧИВОСТ	46
6. ПРИНОСИ	46
6.1. МЕТОДИКА	46
6.2. СБОРНИК	47
6.3. СИСТЕМА ЗА ТАКСОНОМИЯ И ИМЕНУВАНЕ	47
6.4. ТЕОРЕТИЧЕН МОДЕЛ И ПОДХОД ПРИ ПРОЕКТИРАНЕ	48
6.5. НОРМАТИВНА БАЗА	48
6.6. ИЗВОДИ	48
7. ПРИЛОЖЕНИЯ	49
7.1. ПРИЛОЖЕНИ КАРТИ	49
7.2. ПРИЛОЖЕНИЕ ТЕРМИНОЛОГИЯ	49
8. НАСОКИ ЗА БЪДЕЩИ ИЗСЛЕДВАНИЯ	49
9. БЛАГОДАРНОСТИ КЪМ:	49

Дисертацията е организирана в три глави.

Глава „I Теоретична база на изследването“;

Глава „II. Разработени и проучени примери“ и;

Глава „III. Теоретичен анализ“.

Към дисертацията са предложени две приложения:

1. Карти и;

2. Речник.

ГЛАВА I. ТЕОРЕТИЧНА БАЗА НА ИЗСЛЕДВАНЕТО

... която изяснява обект, предмет, цели, задачи и обхват на изследването. Там се очертава последователността и методите на изследването. Заедно с поглед върху актуалността на темата са споменати изследвания по темата на други автори, техния принос и тези постижения които могат да бъдат използвани в настоящия труд.

1. УВОД

Традиционните къщи (наричани още народни) представляващи тази част от историята, за която ние проектантите нямаме принос или контрол, са изворът, който ни дава истинска и честна информация за това какво представлява архитектурата като продукт на естествен еволюционен процес. Под „истинска и честна“ не се визира само „достоверна“ а истинна в философския смисъл на думата. Традиционните къщи са неоснователно подценявани заради техните привидно примитивни технологии, но кое е по-съвършено - съвременни технологии, който блазнят човешката суета или такива, които са в хармония с природата? Методиката в този труд не предоставя рецепта „какво трябва да правим“, а по-скоро една позиция „как трябва да възприемаме“, по същия начин, по който самата еволюция няма крайна цел, но е състоятелна и устойчива, и винаги е била продукт на това, което представляваме дори ние.

Главното впечатление при първите стъпки в тава изследване беше, че не съществуват единни критерии или установена система за изследване на *традиционни къщи* по света. Още по-малко съществува такава за изследване на конкретни архитектурни *характеристики* на *традиционните къщи* или *предпоставките*, които са създали *къщите*. Това е всеобщо явление и важи не само за конкретни случаи, а е валидно изобщо в световен мащаб. Навлизането на глобализацията по света носи със себе си своите положителни и отрицателни страни. Една от положителните в контекста на темата е нужда от такава система за изследване. Отрицателна, за съжаление с много по-голяма абсолютна стойност е реалната опасност да се загуби архитектурното знанието за изграждане на *традиционните къщи* и всички произтичащи от него и натрупани във времето нематериални ценности.

1.1. ТЕМА НА ИЗСЛЕДВАНЕТО

Създаване на методика за изследване и класификация на *традиционни къщи* по света.

АВТОРЕФЕРАТ

Тази методика представлява средство за създаване на единна система за изследване на *традиционните къщи* по света, която е възможна за прилагане от професионалисти в „open-source“ формат. Така се постига възможност за изследване на *традиционните къщи*, като се отчитат, детайли, тънкости, особености от субекта на място, което от разстояние е невъзможно.

Единната система е задължителна с оглед на съхраняването ползването и боравенето с знанието за *традиционните къщи*.

Липсата на такава система би могла да се сравни с липсата на периодична таблица на химичните елементи или с ползването на различни периодични таблици в различни части на света.

1.2. АКТУАЛНО СЪСТОЯНИЕ НА ПРОБЛЕМА

Повечето изследвания свързани с *традиционни къщи* наблягат на бита, начина на живот и последващите от това пространствени особености на сградата.

Рядко се среща задълбочено описание на конструкцията на *традиционни* сгради. Когато има такова обикновено е на популярно ниво. Същото важи за знание относно технологичния процес на изграждането. Характерът на *традиционните* сгради предполага изграждането им по три възможни начина

описани в труда.

В проучванията на конкретни автори от конкретно място се набляга на последователно с и/или набор от конкретни аспекти на изследването. За различен тип *традиционни къщи* те обикновено са несъстоятелни, затова изследването тук обръща специално внимание на балансирания и всеобхватен подход, който е изяснен чрез метода на провеждане на работата.

Към събиране на информация за определен тип къща от определен автор е подхождено с внимание. В останалите случаи, know-how за традиционната къща в болшинството от случаите се предава от уста на уста между баща и син или обитатели на общността, затова намирането на информация е затруднено. Голяма част от констатациите тук са направени по видими белези от снимки, филми, професионални статии, като общото и логичната връзка между тях са извлечени поне от няколко примера за всеки тип къща и подкрепени с множество научни източници.

Традиционната архитектура винаги е свързана с място, чиито граници и белези не винаги са изследвани и доказани. Сериозен проблем, който рядко има решение или то е относително и неясно още при поставянето на въпроса.

Някои автори събират информация за определени *типове традиционни къщи*, като за една се анализира почти изцяло разпределенията и композицията, за друга се коментира архитектурния образ, за трета материалите и т.н. – все несравними едно с друго неща. Извличайки систематизирано познание става възможно сравняване на общи белези, изследване на малкото различни белези или изследване на „пълна“

АВТОРЕФЕРАТ

еднаквост, което е единствения достоверен механизъм за получаване на научен резултат.

От тези проблеми следва и изключителната актуалност на една подобна тема. Необходимостта от систематизирано изследване по определени белези, критерии и с научни средства би имала отношение и към други науки. Особено важни са изводите, които можем да извлечем от еволюционните процеси създали една *традиционна къща*, отнесени към съвременните изисквания за енергоефективност и природосъобразност в *къщите*.

Този труд цели да представи информация най-близка до концепцията на Lawrence в систематизиран научен и точен вид. Подходът избран тук изключва някои твърде детайлни фактори и включва (и групира по различен начин) други, които доказва като значими.

1.3. ЦЕЛИ И ЗАДАЧИ НА ТРУДА

1.3.1. ЦЕЛ НА ИЗСЛЕДВАНЕТО

Цел на този труд е изработване на научно-теоретичен апарат - методика за събирането, съпоставяне и анализиране на информация за *традиционни къщи* в систематизиран вид.

1.3.2. ЗАДАЧИ НА ИЗСЛЕДВАНЕТО:

- Събиране на комплексна (балансирана) информация за архитектурата на *традиционните къщи*.
- Създаване и усъвършенстване на матричен *шаблон*, чрез който се изследват *традиционни къщи*.
- Създаване на *матрица*, чрез която се систематизира знанието за *традиционните къщи*.
- Определяне на общи *предпоставки* довели до съществуването на *тип традиционна къща*.
- Определяне на общи архитектурни *характеристики* представляващи същността на *тип традиционна къща*.
- Изследване на значимите връзки между *предпоставки* и *характеристики*. Степенуването им по важност. Степенуването им в таксономична системи.
- Подреждане на изследваните категории в система от знания представляваща теоретичен модел на методиката за изследване на *традиционни къщи*.
- Определяне на *типове* и *видове къщи* към тях по определени белези. Таксономия на *традиционните къщи*. Именуване. Определяне на правила за създаване на номенклатура на *традиционните къщи*.

1.4. ОБЕКТ НА ТРУДА

1.4.1. ОБЕКТ

Обект на труда са *традиционните къщи* по света. Дефиниция за „традиционна“, „сграда“, „фамилна“ и „къща“ са изяснени в труда от автора в съответствие с целите му и въз основа на изследваните източници и примери на традиционна архитектура.

1.4.2. ОБХВАТ

Методика

Маетодика според български тълковен речник е *съвкупност от методи за обучение в нещо, за практическото извършване на някоя дейност*. [25]

Настоящата методика представлява система от комплексни подходи за изнамиране, събиране, анализиране, подреждане в таксономия и именуване на представителна извадка от равномерно райониране по света традиционни къщи. Тя систематизира чрез изложения начин цялостно и обобщено знание за къщите предоставяйки възможност за различни предмети на бъдещи изследвания.

Проучване и изследване

Под проучване в труда се има предвид знание че съответния тип къща съществува, кои или какви социални групи го обитават, приблизителното му местоположение с известния там климат, материали и ресурси на мястото и изсторически период.

По изследване се има подробен анализ на самата сграда с включени всички аспекти от проучването и използвайки *матрица*, описана и обяснена напред в труда.

Традиционна жилищна архитектура

Под *традиционна жилищна архитектура* или *традиционни къщи* или *традиционни фамилни жилища* тук се разбира, що се отнася до определението *традиционен* – жилищни сгради, които са *традиционни* според определението в приложения речник, но разглеждани в неопределен период от време. Периодът от време няма начална точка. Периодът от време има крайна точка – тази, в която се загубва някой от признаците за автентичност или *белезите* на понятието „*традиционен*“, или в която сградата престава да се строи от *общността* поради глобализацията, външни влияния, войни, употреба на съвременни материали и т.н. Предмет на изследването е крайната точка и периода непосредствено преди нея. Още една вероятна възможност за крайна точка на периода е ако сградата продължава да съществува и да еволюира, т.е. да се строи и да се използва за обитаване. Предмет на изследването в този случай е настоящият момент.

АВТОРЕФЕРАТ

Къща или сграда.

Що се отнася до определението *къща* – фамила сграда за живеене /обитаване/ на един човек до три, четири поколения от един род, членове на една фамилия;

Географски граници

Трудът според географските граници на изследването обхваща примери от цял свят без претенции да обхваща всички примери от едно място или *район*. Стремешът към достоверност и възможността за обобщаване изисква поне по няколко изцяло разработен пример от континент. Изследването включва 30 разработени сгради в 13 примера и 64 проучени, според възприетия подход на изследване на *традиционни къщи*.

Научен аспект

Трудът според научните аспекти на изследването е архитектурен и обхваща знания от областите в този ред по значимост: архитектура, сградостроителство, архитектурни конструкции, технология на архитектурата, строителна физика, климатология, география, биология, таксономия, антропология, етнология, физика, антропометрия, материалознание, статика;

Видове информация

Трудът според вида архитектурна информация обхваща знания за *предпоставките* за възникването на *къщите* (индивидуални, обществени, климатични и ресурси); знания получени от анализ на пространството, композицията, конструкцията, форма, технологията, материала, строителен продукт и архитектурното произведение; Тези знания са балансирани според техниките на самата методика, която набляга на конструктивно-технологичната част. Архитектура.

За боравене и анализ на посочените горе категории труда ползва информация в областите сградостроителство, архитектурни конструкции, технология на архитектурата, градо/селоустройство, философия и религия, строително инженерство, статика, физика, география, геология, климатология, биология (ботаника, бионика), история, антропология и етнография.

1.5. ПРЕДМЕТ НА ТРУДА

Предмет на този труд е методиката продукт на настоящото изследване. Едно такова изследване не предполага възможност за завършването му в рамките на този труд. Методиката дава базата и водещата линия, предоставя структура, чрез които се натрупва, проучва и систематизира начална информацията за *традиционните къщи* по света. Освен като механизъм, методиката би следвало да установи начална *матрица* от данни за *традиционните къщи*, която да предполага възможност за обработка и анализиране и последващо извличане на изводи за конкретна *къща* (група от *къщи*). Методиката е отворена, за да може изследването да продължава във времето и тя да се променя, еволюирайки в структурата си и в натрупването на информация без значение от субекта на изследването.

АВТОРЕФЕРАТ

1.6. ЦЕЛИ НА МЕТОДИКАТА

- Установяване на набора от *предпоставките* определили развитието и оформянето на *традиционните къщи*;
- Установяване на *характеристиките* и връзките между тях окачествяващи *традиционните къщи*;
- Установяване на взаимодействието на *предпоставките* и *характеристиките* на *къщата*?
- Система (таксономия) за установяване на вид, тип и семейство *традиционна къща*, които се определят по дадени белези;
- Номенклатура (именуване) на сградите.
- *Район* на *къщата*. Очертаване на *район* на разпространение на определен вид, тип семейство *традиционна къща*;
- Създаване на карти. Чрез наличен достатъчно голям периметър от *типове традиционни къщи* в една територия тя може да се оформи като карта с зоните, в които се среща всеки *тип*. Карта може да бъде изработена според конкретна *образуваща предпоставка* или *характеристика*.
- Създаване на софтуеър с възможности за събиране на информация и анализ на *къщи* и групи с различни параметри за достигане на конкретни желани резултати;
- Авторски анализи. Достигане до изводи, които запознават с протичане на различни процеси във времето: формообразуване на *къщата*, установяване на конструкция и технология на изграждане. Въвеждане на идеята за еволюция на *традиционната къща*;

1.7. ТЕРМИНОЛОГИЯ (ПОНЯТИЕН АПАРАТ)

РЕЧНИК

Трудът съдържа речник с 62 термина с обяснения към значението им и пояснения при изписването и използването на символи. Термините са дефинирани също на място при директната им употреба в текста.

Те са подбрани така, че да може употребата им да звучи разбираемо дори за незапознати с конкретната терминология. Като се има предвид, че в много случай *традиционната къща* за определен район се нарича от изследователите „народна къща“, логично е терминологията да е разбираема за народа т.е. народна.

Процесът на структуриране на труда включва:

Тема на изследването -> Актуално състояние -> Цели и задачи -> Обект -> Предмет -> Цели на методиката -> Терминология

ГЛАВА II. РАЗРАБОТЕНИ И ПРОУЧЕНИ ПРИМЕРИ

... която представя *разработените и проучени* примери, последователността и методите за събиране и обработване на информация; изяснява понятията шаблон, матрица и онагледява значението и функцията им в механизъм избран за проучване на къщите и представянето им в матрични примери.

1. ПОСЛЕДОВАТЕЛНОСТ И МЕТОДИ НА ИЗСЛЕДВАНЕТО

Въпреки, че генералният обект на изследването са *традиционните къщи* по света, подробното *проучване* на всички *традиционни къщи* е непосилно. Напротив, методиката в завършения си вид е показана чрез сериозна представителна извадка от *разработени и проучени примери*, които са послужат за проучване, анализ и изводи за максимален възможен брой от *традиционни къщи* в бъдеще.

В цялото тяло на труда логическата последователност на изследването се осъществява чрез съществени предположения – хипотези и тяхното доказване – превръщането им в *тези*. При този процес, някои от предварително заявените в хипотезите становища отпадат, обогатяват се или се появяват нови. При процеса на обосноваване на една хипотеза като теза се използват по-малки стъпки, които са изведени и номерирани като локални изводи. Всеки извод стъпва върху доказаното в предишните. Изводите касаят конкретно разсъждение или частично изследване. Обобщение от друга се прави върху цялостен научен резултат – глава или тема. Заключение е предложени върху постигнатото от труда като цяло.

1.1. ПОСЛЕДОВАТЕЛНОСТ

Необходимо е натрупване на информация, въз основа на която се формулира хипотеза нулева. Натрупването и е в определена последователност.

Изследването започва с предварително създаден **шаблон** от параметри по които може да се изследва традиционната къща. *Шаблонът* представлява организирана съвкупност от знания за къщата, чиято значимост трябва да се докаже.

1.2. ШАБЛОН

Предварителният *шаблон* съдържа информация в области избрани по предварително известни постулати и изследвания на цитирани автори. Един предварителен *шаблон* може да се състои от параметри, по които да се проведе изследването като например **име, континент, район, етническа група/езикова група, общество, строителни ресурси, климат/среда, обитаване, площ, схема, материали, инструменти, време за**

АВТОРЕФЕРАТ

изработка, изисквания, устройство, пространство и композиция, функционални особености, конструкция, технология и материали.

1.3. ПРОУЧВАНЕ НА КЪЩИ

Една традиционна къща се търси в определен район или чрез име на държава, общност, местност. Търсенето се провежда чрез интернет. Първите най-важни параметри са да се установи името ѝ на местен език (или повече от един) и района където е разпространена.

Следващата стъпка е да се намери научна литература под формата на книги или статии за съответната традиционна къща. Данни от тези литературни източници се съхраняват в *шаблона*.

Проучването показва, че търсене на информация за *тип традиционна къща* по държава или изобщо по конкретен географски обект не дава особено добри резултати, но това проучване обикновено започва от географски обект (например държава).

1.3.1. МЕХАНИЗЪМ НА ПРОУЧВАНЕ:

1. Започва се от държава;

2. Издирва се името на *къщата* на съответния език;

3. Издирва се името на същата *къща* на език от съседна държава;

Проверяват се съседните държави за наличието на *типа къща*;

4. Повтаря се настоящата т. 3 докато се изчерпат възможностите;

Забележка: Не винаги е възможно намирането на информация за *традиционната къща* в конкретна област;

5. В случай, че цикъла от 3 до 5 не е възможен на съответния местен език, издирването се изпълнява на английски, френски, руски или испански.

Очертава се *район*, в който *къщата* съществува.

За *района* се проверяват:

- Име
- Континент
- Район
- Етническа група/и, която обитава *района*; (етнография и география)
- Индекс на човешко развитие; (география, история и антропология)
- Религия; (философия)
- Природни ресурси; (климатология, физика, география)
- Строителни ресурси; (климатология, физика, география)
- Климат; (климатология, география)
- Площ; (архитектура; антропология)
- Сеизмична активност; (геология)
- Значими природни въздействия; (климатология, география)
- Издирва се информация за:
- Общи сведения; (философия, архитектура)
- Устройство; (градо-/селоустройство)

АВТОРЕФЕРАТ

- Пространство и композиция; (архитектура)
- Функционални особености, начин на живот; (архитектура, антропология)
- Конструкция; (архитектура, сградостроителство, архитектурни конструкции, технология на архитектурата)
- Технология на изграждането; (сградостроителство, архитектурни конструкции, технология на архитектурата, статика)
- Материали; (сградостроителство, геология, биология, ботаника, бионика);
- Инструменти; (сградостроителство, технология на архитектурата)
- Време за изграждане; (технология на архитектурата; строително инженерство)
- (поради наличието на всички тези данни на различни места, те се събират и тълкуват от автора според целта и задачите на конкретното проучване)

Цялата информация се подрежда в ред удобен за възприемането ѝ и въвеждането ѝ в *шаблон*.

Предприема се проучване на втора къща, по възможност със значителни видими разлики и се повтарят същите стъпки. (виж. Алгоритъм фиг. 2)

При всяко следващо проучване, определени параметри за една къща се оказват маловажни за друга или обратното; параметър който е незначителен за една къща се оказва от сериозно значение за следващата. От това следва че *шаблона* трябва да бъде променян при всяко следващо проучване на къща.

Достига се до момент в който параметрите в *шаблона* са достатъчни и необходими като количество и качество за проучване на всяка къща. Това твърдение е вярно що се отнася до 94-те традиционни къщи в този труд.

По този начин проучването на къщите върви заедно с моделирането на *шаблона*. Когато *шаблонът* е „готов“ той би следвало да се нарече с друг термин. Този термин е „**матрица**“

1.3.2. МАТРИЦА

Проучването на къщи продължава по описания начин. Всички 94 примера на този труд са преразгледани и допълнени според параметрите на вече готовата *матрица*.

30 от къщите са събрани в 13 примера и описани подробно. Затова тях наричам *разработени*.

Допуска се че е възможно *матрицата* да се окаже *шаблон* при проучването на някоя „нова“ традиционна къща.

Матрицата достигната след проучване на всички примери е показана на Фигура 1

АВТОРЕФЕРАТ

Континент: XXXXXXXX
Регион: XXXXXXXX
Район/Полирайон: XXXXXXXX
Зона: XXXXXXXX
Обхваща държавите: XXXXXXXX
Етническа група: XXXXXXXX
Общество:

Общество (HDI)	Религия	Природни ресурси
XXXXXXXX	XXXXXXXX	XXXXXXXX

Строителни ресурси:

Ресурс	Вода	Камък	Дърво	Глина	Слама	Листа	Кожа	Козина	Текстил
Символ	A aqua	S stone	W wood	C clay	T thatch	F folia	D derma	B bristle	X TeXtile
Количество	X/10	X/10	X/10	X/10	X/10	X/10	X/10	X/10	X/10

Климат/среда: XXXXXXXX
(Köppen-Geiger)

Климатичен пояс	XXXXXXXX	
Сезони	XXXXXXXX	XXXXXXXX
средна max t°C/t°F	XX°C/XX°F	XX°C/XX°F
средна min t°C/t°F	XX°C/XX°F	XX°C/XX°F
Разлика ден-нощ °C/°F	XX°C/XX°F	XX°C/XX°F
Влажност %	XX%	XX%
Месечни валежи mm	XXXmm	XXXmm
Ветрове-посока	XX/XX	XX/XX
Ветрове-скорост m/s	XXm/s	XXm/s
Океански течения	XXXXXXXX	
Природни въздействия	XXXXXXXX; XXXXXXXX; XXXXXXXX;	

Популярно име: XXXXXXXX
Семейство: XXXXXXXX
Тип: XXXXXXXX
Вид: XXXXXXXX
Обитаване: XXXXXXXX
Площ: XXXXXXXX
Схема: XXXXXXXX
Материали: XXXXXXXX
Инструменти: XXXXXXXX
Време за изработка: XXXXXXXX
Изисквания: XXXXXXXX
Общо: XXXXXXXX
Устройство: XXXXXXXX
Пространство и композиция: XXXXXXXX
Функционални особености: XXXXXXXX
Конструкция, технология и материали: XXXXXXXX
Видове: XXXXXXXX
Интересни факти: XXXXXXXX

Фигура 1. Матрица за проучване на традиционни къщи.

Останалите 64 примера са представени от кратко описание за най-характерните им черти придружено със снимка.

АВТОРЕФЕРАТ

Всички 94 къщи са събрани в Глава II., която представлява сборник от примери.

1.3.3. РАЗРАБОТЕНИ ПРИМЕРИ

1. Бахай Кубо (Bahay Kubo). Азия, юг. /Пример N1/
2. Ока Хето Тапера (Osa Heto Tapera/Karaja) Южна Америка, Северна. /Пример N1/
3. Дом Батак /Тоба/ (Rumah Batak /Toba/). Азия, Югоизток. /Пример N2/
4. Дом Тонгконан /Торая/ (RumahTongkonan/Toraja/) Азия, Югоизток. /Пример N2/
5. Дом Батак /Каро/ (Rumah Batak /Karo/) Азия, Югоизток. /Пример N2/
6. Бубунган Тинги (Bubungan Tinggi). Азия, юг. /Пример N3/
7. Дарбази (Darbazi). Азия, запад. /Пример N4/
8. Глхатун (Glhatun). Азия, запад. /Пример N4/
9. Карадам (Karadam). Азия, запад. /Пример N4/
10. Хоган /Навахо/ (Hogan /Navajo/). Северна Америка, Югозапад. /Пример N4/
11. Ел-Моло (El-Molo hut). Африка, изток. /Пример N5/
12. Мин (Min). Африка, изток. /Пример N5/
13. Евъ (Ev). Европа, изток. /Пример N6/
14. Землянка (Zemlianka, Earthlodge), Полуземлянка. Европа, изток; Северна Америка, Запад; Азия, Запад. /Пример N6/
15. Иглу (Igloo). Северна Америка, север; Азия Север. /Пример N7/
16. Куинзи (Quinzhee). Северна Америка, север. /Пример N7/
17. ИКхугуане Зулу (iQhugwaneZulu) /Пример N8/
18. ИКхугуане Сото (iQhugwaneSotho) /Пример N8/
19. ИКхугуане Ксхоса (iQhugwaneXhosa) /Пример N8/
20. Афар (Afar hut, Bukaru) Африка, Североизток. /Пример N8/
21. Букару (Bukaru) Африка, Запад. /Пример N8/
22. Вигвам (Wigwam, Wickiup). Северна Америка, запад. /Пример N8/
23. Дом Джогло (Rumah Joglo). Азия, юг. /Пример N9/
24. Кхайма (Khaima, Bedouin, Berbertent). Африка, север. /Пример N10/
25. Кхуне (Khune). Азия, Югозапад. /Пример N10/
26. Рондавел (Rondavel). Африка, централна и южна. /Пример N11/
27. Имба (Imba). Африка, южна. (Зимбабве) /Пример N11/
28. Тата Сомба (TattaSomba). Африка, централна. /Пример N12/
29. Сукала (Sukala), Африка, централна. /Пример N12/
30. Троглодит (Troglodyte house). Африка, север. /Пример N13/

1.3.4. ПРОУЧЕНИ ПРИМЕРИ

1. Балаган (Balagan) Asia, north
2. Балок (Ballok) Asia, north
3. Берберска къща (Berberadobehouse) Africa, north
4. Бунга (Bungha) Asia, Indianpeninsula, west
5. Бурé (Bure) Oceania, north, (Fiji)
6. Бурдей (Burdei) Europe, east

АВТОРЕФЕРАТ

7. Бушменска колиба (Bushmanhut /SanBushmenHut/) Africa, southwest
8. Кавате (Cavate /CliffDwelling/) North America, southwest; Asia, west; Africa, north
9. Чум (Chum) Europe, northeast; Asia, northwest
10. Клочан (Clochan) Europe, west
11. Догон (Dogonhouse) Africa, west
12. Дорзе (Dorze) Africa, east
13. ФуйианТюлу (FujianTulou) Asia, southeast
14. Гоати (Goahti) North America, north
15. Ханок (Hanok) Asia, east
16. Халенхаус (Hallenhaus, Fachhallenhaus, LowGermanhouse, LowSaxonhouse) Europe, northwest
17. Химба (HimbaHut /Himba/) Africa, southwest
18. Изба (Izba) Asia, centralandnorth
19. Джакал (Jacal /Hohokamhouse/) America, southwest
20. Канак (Kanak) Oceania, east
21. Кхмерска къща (Khmerhouse) Asia, south
22. Кюмбет (Kümbet) Asia, southwest
23. Куна (Kunahouse) Central America, Panama
24. Къща (Kushta) Europe, southeast; Asia, west
25. Ксар (Ksar) Africa, north
26. Лонг Гоу Ланг (LongGouLang) Asia, south, China, Hainan
27. Манйата (Manyatta) Africa, east
28. Масия (Masia) Europe, west
29. Мусгум (Musgum) Africa, central;
30. Нивк (Nivkh) Asia, north
31. Нюмба (Nyumba /Bomba/) Africa, south
32. Ока Муне (Oca Mune/Takuxipan/Timakoto /Tiriyo/). South America, north
33. Ока Пайма (Oca Paima/Karapapufa/Tiriyo/) South America, north
34. Ока Тампатарака (Oca Tampataraka/Taotinto/Tiriyo/) South America, north
35. Ока Укунтака (Oca Kuna Oucuntaka/Tiriyo/) South America, north
36. Ока Шаванте (Oca Xavante) South America, north
37. Ока Антига (Oca Antiga/Karaja/) South America, north
38. Малока Шабано (Maloca Shabono) South America, north
39. Малока Шингуана (Maloca Xinguana (Pah) /Yawalapiti/) South America, north
40. Малока Такана (Maloca Takana /Tapirape/) South America, north
41. Малока Тукано (Maloca Tukano) South America, north
42. Малока Марубо (Maloca Marubo) South America, north
43. Малока Сробо (Maloca Srobo/Yucuna, Uitoto/) South America, north
44. Омо Себуа (Omo Sebuah) Asia, south
45. Дъсчена къща (Plank house) North America, northwest
46. Пуебло (Pueblo) North America, southwest

АВТОРЕФЕРАТ

47. Кармак (Qarmaq) (Valkaran in Asia) North America, north. Iceland. Asia, north
48. Рукa (Ruka /Mapuche/) America, west
49. Дом Гаданг (Rumah Gadang/Minangkabau/) Asia, Southeast, Indonesia.
50. Дом Мелая (Rumah Melayu) Asia, south
51. Дом Радакнг (Rumah Radakng (Rumah Pandjang, Uma, Rumah Iban, Rumah Panjabi, Asia long house) /Dayak/) Asia, southeast, Indonesia
52. Сами колиба (Sami hut) Europe, north
53. Типи (Teepee) North America, central
54. Тода (Toda) Asia, south
55. Торфбаер (Torfbær) Europe, northwest
56. Труло (Trullo) Europe, south
57. Заслон Туапер (Tuareg shelter) Africa, north
58. (Tuareg tent) Africa, north
59. Тукул (Tukul) Africa, южна
60. Ума (Uma Mbatangu/Sumbanese house/) Asia, south
61. Ураса (Urasa) Asia, north
62. Колиба Плетарка (Wattle&Daubhut) North America, south; Europe, central and south; Africa, west; Asia, west
63. Йаранга(Yaranga) Asia, north
64. Юрта (Yurt) Asia, central

1.3.5. ПРОУЧЕНИ ДЪРЖАВИ. РАЙОНИ.

Всички *разработени* и *проучени* примери се намират в следните държави и континенти. Те са указани саедно с представянето на всяка къща. Няма зависимост между държавните граници и административното подразделяне на териториите по света от една страна и възникването, разпространението и съществуването на определен тип къща. Таблицата долу се предоставя с цел разбираемост от страна на читателя.

Таблица 1. Държави и континенти в които се намират разработените и проучени къщи

	АЗИЯ	АФРИКА	АМЕРИКА ЮЖНА	АМЕРИКА СЕВЕРНА	ЕВРОПА	ОКЕАНИЯ
1	Филипини	Мароко	Чили	Канада	Румъния	Австралия
2	Индонезия	Тунис	Перу	САЩ	Украйна	Нова Зеландия
3	Малайзия	Алжир	Аржентина	Мексико	Полша	
4	Папуа Нова Гвинея	Либия	Бразилия	Панама	Беларус	
5	Русия	Д.Р.Конго	Боливия		Италия	
6	Армения	Бенин	Парагвай		Англия	
7	Грузия	Того	Уругвай		Финландия	

АВТОРЕФЕРАТ

8	Азербайджан	Буркина Фасо	Колумбия		Швеция	
9	Китай	Камерун	Еквадор		Норвегия	
10	Виетнам	Етиопия			Германия	
11	Иран	Кения			България	
12	Сирия	Танзания			Турция	
13	Турция	Ангола			Франция	
14	Япония	Намибия			Испания	
15	Йемен	Ботсуана			Русия	
16	Монголия	Зимбабве				
17	Израел	Мозамбик				
18	Саудитска Арабия	ЮАР				
19	Виетнам	Лесото				
20		Свазиленд				

1.4. ОБОБЩЕНИЕ НА ГЛАВА II

Процесът на проучване дотук включва:

Шаблон -> Матрица -> Проучване на всички 94 къщи -> Подробно описване на 30 от тях -> групиране в 13 матрици (поради сходства по значим брой параметри) -> Кратко представяне на останалите 64.

След наличие на такъв сборник, се пристъпва към наблюдение и анализ за да се оформят хипотези. Доказването на тези хипотези ще оформи основните черти на методиката и ще фундамира нейното изработване, каквато е и целта на труда.

След обстойни наблюдения и подробен анализ се установяват **въздействия или групи от въздействие**, които се появяват като отпечатък в архитектурата на достатъчно голям брой *къщи*. Някои от тях са климатични въздействия, определени традиции в живота на обществата и отделните личности, ресурсите в района, местоположение във височина (надморска височина) и др.

ГЛАВА III. ТЕОРЕТИЧЕН АНАЛИЗ

1. ПРЕДПОСТАВКИ НА ТРАДИЦИОННАТА КЪЩА

Приема се че потенциално **въздействие или група от въздействия** оказващи влияние на архитектурата на традиционната къща се нарича *фактор* в контекста на този труд. Потенциалното въздействие трябва да се докаже и ако това стане, *факторът* се превръща в *предпоставка*. *Предпоставките* формира архитектурата на къщата по свободен начин. Така се достига до нулева хипотеза:

НУЛЕВА ХИПОТЕЗА:

ВСЯКА ТРАДИЦИОННА КЪЩА СЕ Е ФОРМИРАЛА СВОБОДНО ПОД ВЪЗДЕЙСТВИЕТО НА ОБРАЗУВАЩИ ПРЕДПОСТАВКИ , КОИТО СЕ СВЕЖДАТ ДО НУЖДИТЕ НА ЧОВЕКА И/ИЛИ ОБЩНОСТТА.

Те са:

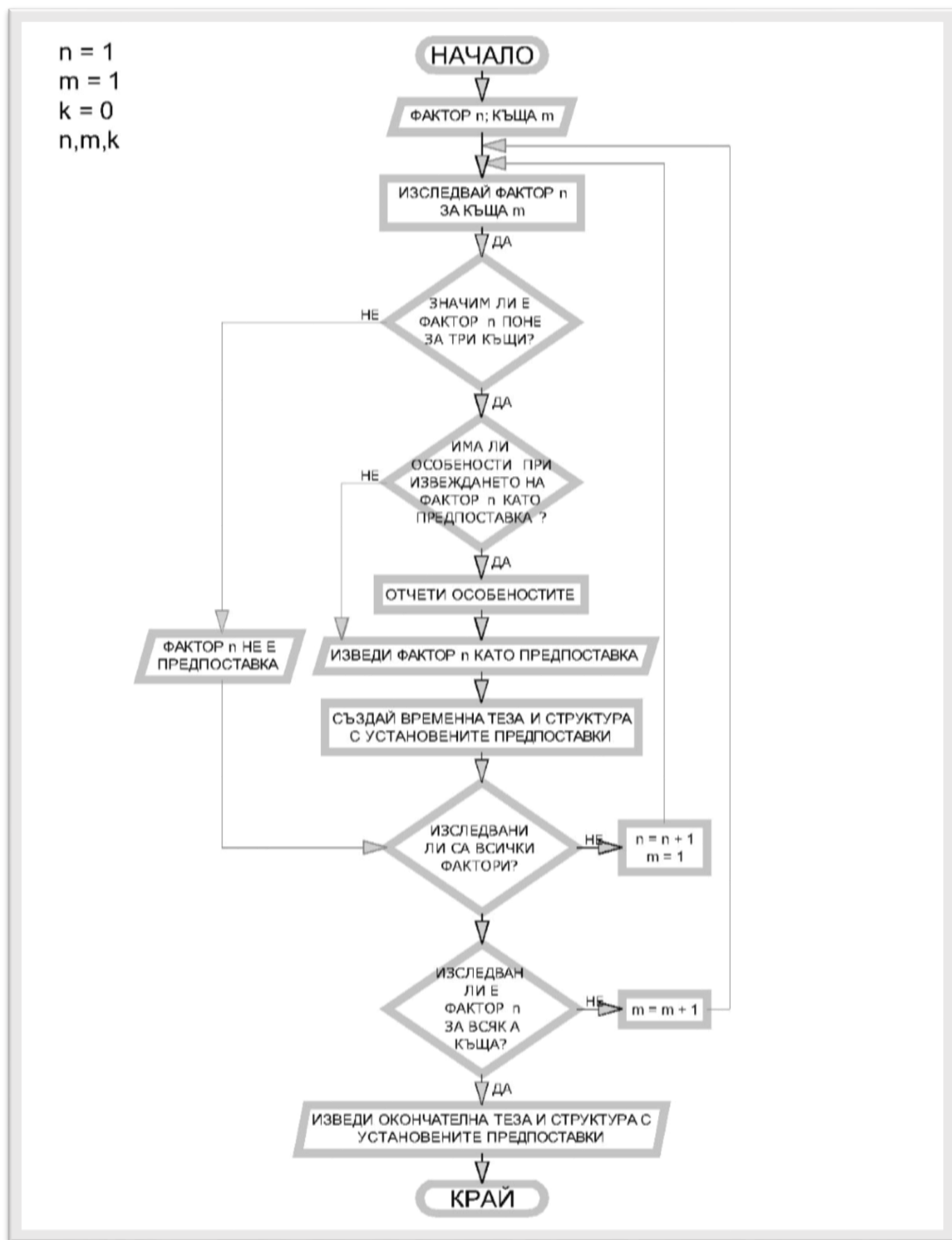
КЛИМАТ;
РЕСУРСИ;
РЕЛИГИЯ;
НАЧИН НА ЖИВОТ В ОБЩНОСТТА;
МЯСТО (обобщено);
СТЕПЕН НА РАЗВИТИЕ НА ОБЩЕСТВОТО В РАЙОНА;
ИСТОРИЧЕСКИ СЪБИТИЯ;
АНТРОПОМЕТРИЧНИ ОСОБЕНОСТИ НА ЧОВЕКА;

1.1. МЕХАНИЗЪМ НА ИЗСЛЕДВАНЕ:

Факторите са предположени в хипотезата въз основа на добре известни теоретични постулати и ползвана литература. Всеки от тях се изследва в всяка *матрица*, т.е. от наблюдението на една *традиционна къща* и видимото въздействие на даден фактор върху нея се допуска, че *фактора* е *предпоставка*. От обективното ѝ въздействие върху поне още два типа *традиционни къщи* следва, че тя наистина е значима.

За подобно *изследване* е необходим дефиниран и точен *алгоритъм* предоставящ по строен ред от само проучване и събиране на данни в *матрица*. Този алгоритъм е създаден от автора и представен на Фигура 2.

АВТОРЕФЕРАТ

Фигура 2. Алгоритъм за проучване на тип традиционна къща.

АВТОРЕФЕРАТ

Като резултат от проведеното изследване на факторите, в края на параграфа е наличен класифициран и организиран обобщен набор (система) от *предпоставки* с доказано въздействие върху *традиционните къщи* като цяло. Тази система е показана в табличен вид заедно с настъпилите промени.

Климат	извежда се като основна предпоставка
Сезонност	извежда се като предпоставка
Влажност и валежи	извежда се като предпоставка
Сезонна температурна разлика	извежда се като предпоставка
Температурна разлика ден-нощ	извежда се като предпоставка
Въздушни и океански течения	отпада. отчита се чрез другите <i>предпоставки</i>
Природни бедствия	извежда се като предпоставка
Ресурси	извежда се като основна предпоставка
Вода	извежда се като предпоставка
Сняг	незначително влияние. частен случай
Земни ресурси	извежда се като предпоставка
Камък	извежда се като предпоставка
Глина	извежда се като предпоставка
Растителни ресурси	извежда се като предпоставка
Дърво	извежда се като предпоставка
Животински ресурси	извежда се като предпоставка
Животински кости	незначително влияние. частен случай
Допълнителни материали	извежда се като предпоставка
Природни ресурси	отпада. Разглежда се в т. Error! Reference source not found.
Начин на живот в общността	извежда се като основна предпоставка
Индивидуални нужди и семейни взаимоотношения	извежда се като нова „живот на човека и семейството“
Обществено-правни взаимоотношения	извежда се като предпоставка
Религиозни ритуали, влияние от предците	незначително влияние. не представлява предпоставка
Обичаи за бракосъчетания и погребения	извежда се като основна предпоставка
Живот на човека и семейството	извежда се като нова основна предпоставка
Степен на развитие на обществото в	извежда се като основна

АВТОРЕФЕРАТ

района	предпоставка
Исторически събития	извежда се като основна предпоставка
Антропометрични особености на човека	неустановено влияние. Не представлява предпоставка
Място	Не се извежда като отделна предпоставка. Определя се като глобална предпоставка обединяваща другите. Оказва влияние върху къщите само чрез другите предпоставки .
Място	извежда се като предпоставка Обкръжение
Място	отпада от предпоставки и следва да се разгледа като район на разпространение извън предпоставки
Обкръжение	извежда се като основна предпоставка
Историческо обкръжение	незначително влияние. не представлява предпоставка
Сигурност	извежда се като нова основна предпоставка
Устройствена среда	извежда се като нова основна предпоставка

Таблица 2. Извеждане и промяна на предпоставките

Нулева хипотеза е доказана с някои изменения и допълнения указани ясно в **Error! Reference source not found.**

НУЛЕВА ТЕЗА:

ВСЕКИ ТИП ТРАДИЦИОННА КЪЩА СЕ Е ФОРМИРАЛ СВОБОДНО ПОД ВЪЗДЕЙСТВИЕТО НА ОБРАЗУВАЩИ ПРЕДПОСТАВКИ , КОИТО ПРОИЗЛИЗАТ ОТ НУЖДИТЕ НА ЧОВЕКА И/ИЛИ ОБЩНОСТТА.

Те са:

КЛИМАТ;
РЕСУРСИ;
НАЧИН НА ЖИВОТ В ОБЩНОСТТА;
СТЕПЕН НА РАЗВИТИЕ НА ОБЩЕСТВОТО В РАЙОНА;
ИСТОРИЧЕСКИ СЪБИТИЯ;
ОБКРЪЖЕНИЕ;

АВТОРЕФЕРАТ

1.2. ОБОБЩЕНИЕ НА ПРЕДПОСТАВКИ

Процесът на изследване дотук включва:

Предложение за набор от фактори -> оформяне на нулева хипотеза -> създаване на алгоритъм на изследването -> изследване на всеки фактор за всяка къща (според алгоритъма) -> значимите фактори се отделят като предпоставки -> групиране на предпоставките по функционалност -> превръщане на нулева хипотеза в теза.

След установяване на окончателния набор от предпоставки те придобиват окончателният вид от Фигура 3

Фигура 3. Схема - изведени предпоставки

2. ХАРАКТЕРИСТИКИ НА ТРАДИЦИОННАТА КЪЩА

Наблюдава се че при установените *предпоставки* с подобен характер се формират подобни *белези* в архитектурата на *традиционните къщи*. Такива

АВТОРЕФЕРАТ

подобни белези би следвало да бъдат групирани в системни *проявления* на архитектурата на сградата, които са предположени в хипотеза въз основа на добре известни теоретични постулати, ползвана литература и наблюдение върху предпоставките.

Споменатите архитектурно-физическите *проявления* в *пространството* и процесите във времето довели до материализирането им са наречени *характеристики* на *традиционната къща*. Изглежда че разгледаните *предпоставки* водят до определени *характеристики*, затова тук възниква

ХИПОТЕЗА ПЪРВА:

ВСЕКИ ТИП ТРАДИЦИОННА КЪЩА ПРЕДСТАВЛЯВА СЪВКУПНОСТ ОТ ХАРАКТЕРИСТИКИ, КОИТО СА СЛЕДСТВИЕ ОТ ДОКАЗАНИ ОБРАЗУВАЩИ ПРЕДПОСТАВКИ.

Те са:

АРХИТЕКТУРНО ПРОСТРАНСТВО
АРХИТЕКТУРНА ФОРМА
АРХИТЕКТУРНА КОМПОЗИЦИЯ
АРХИТЕКТУРНА КОНСТРУКЦИЯ
АРХИТЕКТУРНО-ТЕХНОЛОГИЧНО ЗНАНИЕ И ОПИТ

2.1. МЕХАНИЗЪМ НА ИЗСЛЕДВАНЕТО

Проявленията се конкретизират като съдържание и се изследват в контекста на всички *матрици* и *традиционни къщи*.

От наблюдението на една *традиционна къща* се допуска, че дадено *проявление* е *характеристика*. От обективното ѝ съществуване в поне още два типа *традиционни къщи* следва, че тя наистина е значима.

2.2. ХАРАКТЕРИСТИКА АРХИТЕКТУРНА ФОРМА

е представена като обединяваща категория. Тя е продукт на *архитектурната конструкция* и *архитектурното пространство* обединени от *архитектурната композиция*.

Тази зависимост е изразена чрез формула:

ФОРМА	=	ПРОСТРАНСТВО + КОНСТРУКЦИЯ (КОМПОЗИЦИЯ)
--------------	----------	--

Тази констатация означава че *формата* е обединяваща *характеристика*, но не омаловажава останалите части на уравнението. Затова след нея е разгледана...

АВТОРЕФЕРАТ

2.3. ХАРАКТЕРИСТИКА АРХИТЕКТУРНО ПРОСТРАНСТВО

Архитектурно пространство същността на архитектурата и архитектурното проектиране, а в случая на еволюцията на *традиционните къщи*. Пространството като характеристика е изследвано в литературата за самите *къщи*. Това изследване обаче е далеч по-ефективно чрез всички примери, но най-осезателно чрез Igloo – Musgum - Pah, Izba - Rumah Batak - Rumah Tongkonan - Rumah Joglo, Darbazi - Karadam.

Пространството съществува като параметър в матрицата.

Тези примери могат да бъдат групирани като къщи с подобен мащаб на пространствата, което помага за изследване на характеристиката при различни условия и обратното. Подобие на останалите характеристики и драстични разлики в пространството.

2.4. ХАРАКТЕРИСТИКА АРХИТЕКТУРНА КОНСТРУКЦИЯ

Под „конструкция“ тук се разбира плътта на сградата; всяка материя през която не преминава погледа или тялото ни. Очевидно при такова дефиниране е важно да се прави разлика с носеща конструкция. Конструкцията на практика е материалната субстанция, дефинираща пространството и без която то не може да бъде изследвано. Конструкция е параметър разгледан подробно в матрицата.

Всички примери имат значителен принос за изследването на характеристиката. Но най-изявено Izba, Igloo, Bahay Kubo, Rondavel, Khaima, El-Molo, Izba, Sukala.

2.1. ХАРАКТЕРИСТИКА АРХИТЕКТУРНА КОМПОЗИЦИЯ

Архитектурна композиция е начинът по който се осъществява връзката между пространството и конструкцията. Практически тя представлява технология на архитектурния ред; всички зависимости в отношенията пространство – конструкция.

Тези изводи се базират на посочените в труда литературни източници и не по-малко на всички къщи и най-вече на тези с подобни композиции от една страна, и силно различни композиции от друга

Tatta Somba – Sukala; iQhugwane – San Bushman hut, , Kyshta, Bubungan Tinggi, Joglo, Rondavel – Imba, Darbazi – Glhatun.

Композиция е параметър от матрицата.

2.2. ХАРАКТЕРИСТИКА АРХИТЕКТУРНА ТЕХНОЛОГИЯ

Характеристиката има материално и нематериално изражение, което се забелязва като прилика с архитектурна композиция. Технологиата е отново средство, но не за обединяване на пространство и конструкция, а на конструкция и материал. Проучването я включва като част от матрицата.

Значими примери от които са извлечени изводи по отношения на характеристика технология са Bubungan Tinggi, Fujian Tulou, Tatta Somba, Himba hut. Отново е приложен сравнителен анализ с приравнен параметър.

2.3. ХАРАКТЕРИСТИКА МАТЕРИАЛ

Очевидно е че характеристика материал е лишена от определението „архитектурен“ поради ясни причини. Материалът, въпреки това, е изключително важна характеристика, която е обвързана неразривно с технологията, а от там и с конструкцията.

Материалите, които са характерни за изграждане на традиционни къщи са ограничени до тези които предлага природата директно. Таблица за материали, от една страна налични в района на къщата, а от друга характерни за изграждането и, е изведена като параметър в матрицата.

Най-съществените примери които помагат за извеждане на тази характеристика са тези с подобна форма, но изградени от различни материали като Rondavel - Rondavel Lesotho – Bungba, Musgum – Dorze, Chum – Goahti – Teepee и обратното изградени от един материал но с различни други характеристики: Rondavel – Sukala – Berber house.

2.4. ХАРАКТЕРИСТИКА СТРОИТЕЛЕН ПРОДУКТ

Е събирателна характеристика, която съдържа конструкция, технология и материал, така както форма съдържа конструкция, пространство и композиция.

Строителен продукт има по инженерен отколкото архитектурен смъсъл. Продукт може да бъде строителен елемент – тухла, гредя, фрагмент от сградата – покрив, клетка или тялото на цялата сграда. Тази характеристика представлява материалната същност на сградата без пространствени или композиционни елементи в нея. Важната връзка с архитектурните характеристики е архитектурна конструкция.

2.5. АРХИТЕКТУРНО ПРОИЗВЕДЕНИЕ

Е сборът от архитектурна форма и строителен продукт. Произведението представлява абсолютната цялост на една архитектурна единица в всеки смисъл на нейното съществуване.

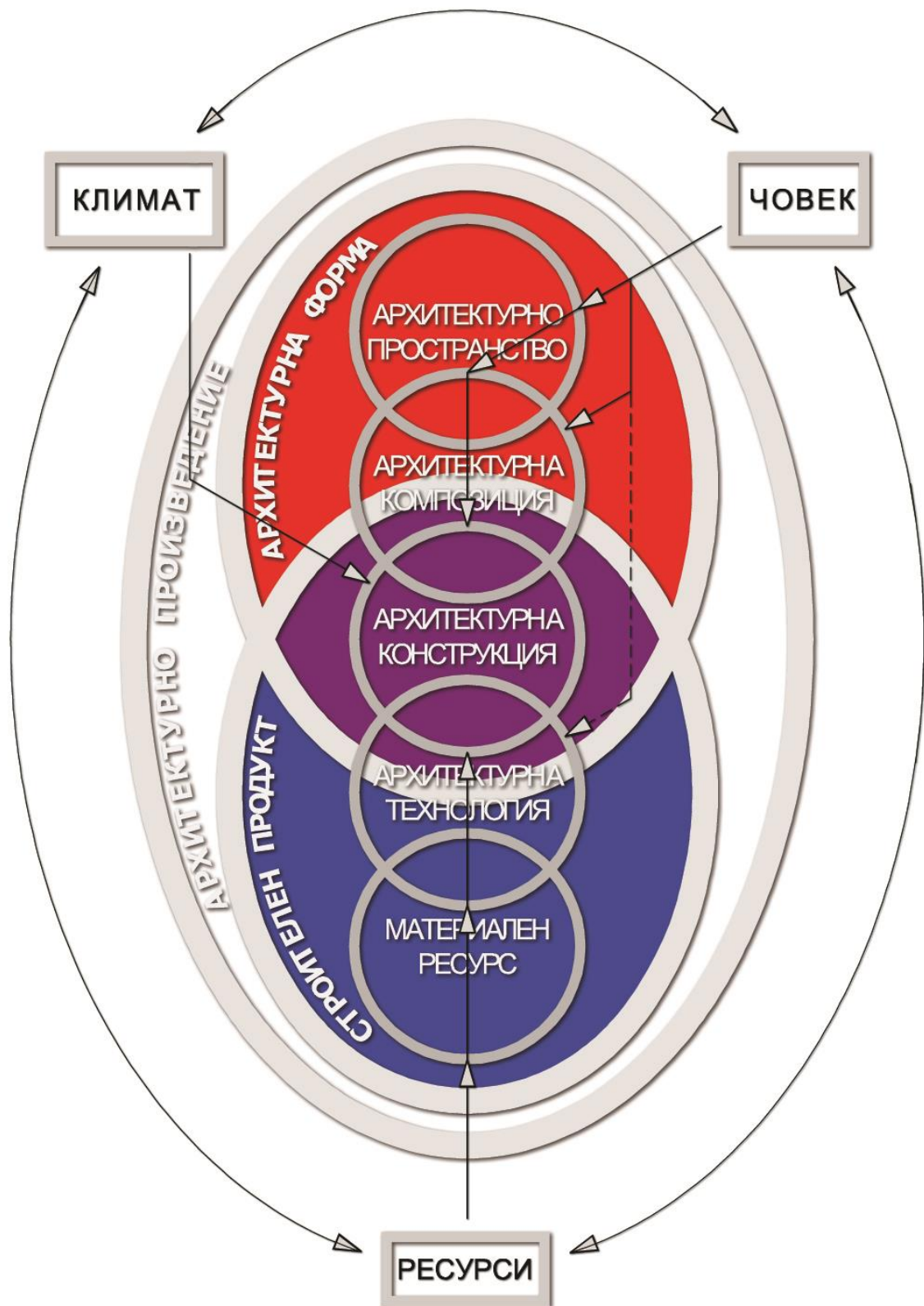
Добра представа защо характеристиките са реалните проявления на архитектурата на *традиционната къща* и как те зависят от *предпоставките* може да се добие от Фигура 4, Фигура 5 и Фигура 6 представени в труда и тук.

АВТОРЕФЕРАТ

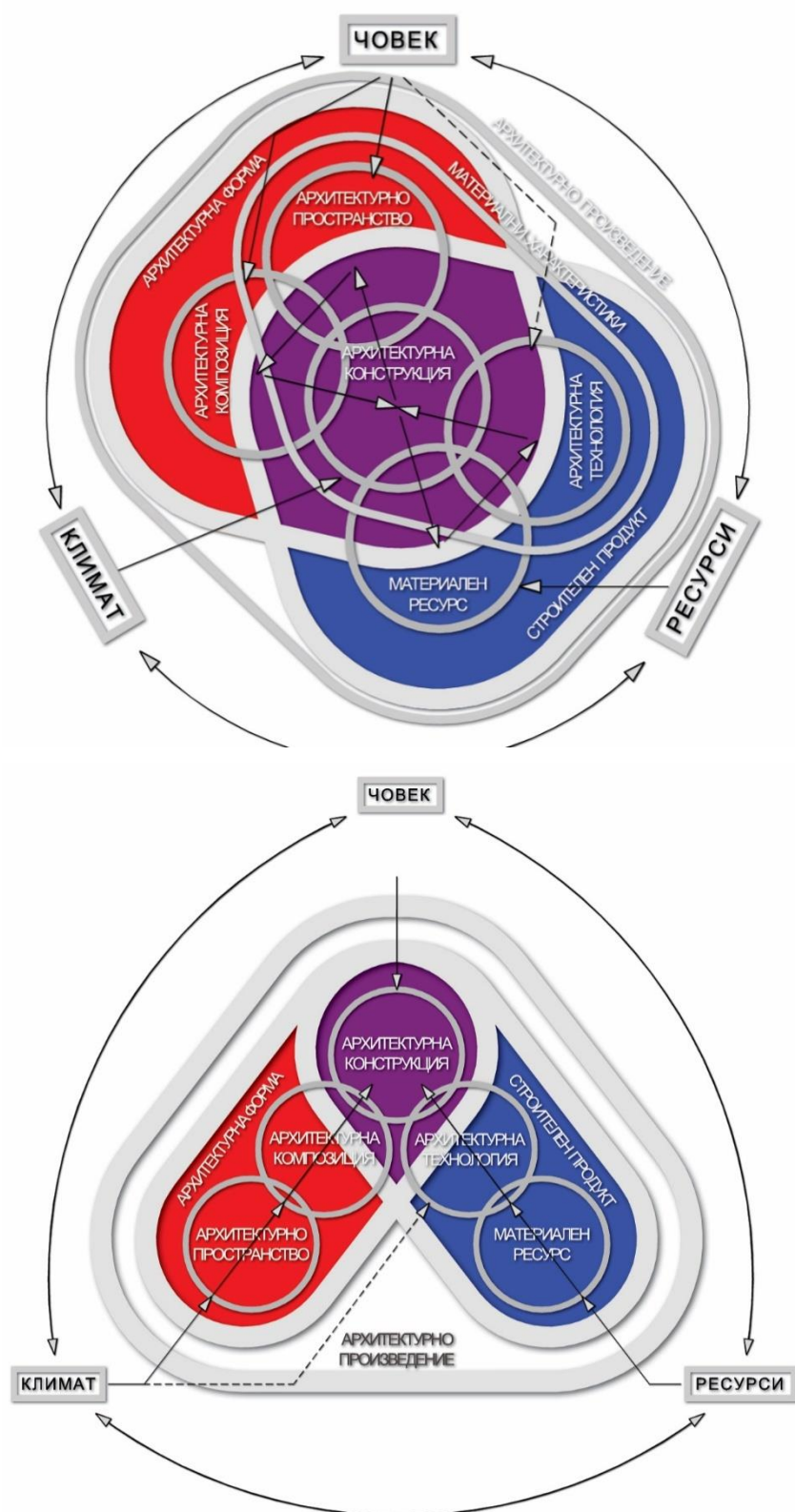
Фигура 4. Структурна схема - съдържание на характеристиките

АВТОРЕФЕРАТ

Фигура 5. Система Архитектурно Произведение

АВТОРЕФЕРАТ

Фигура 6. Алтернативни схеми за представяне на системата

АВТОРЕФЕРАТ

При изследването на характеристиките е направен опит да се диференцира и обособи като еднозначно влиянието на конкретна *предпоставка* върху конкретна *характеристика*. Няма категорично изразени въздействия *предпоставки* - *характеристики*, но има основни посоки във въздействието на *предпоставките*. Определена *предпоставка* въздейства **обобщено** върху определена *характеристика*, но тъй като *предпоставките* са обвързани в системата жива + нежива природа, а *характеристиките* в системата архитектурно произведение (традиционна къща), и двете групи проявяват определена „вътрешна пластичност“, т.е. взаимодействат една с друга в групата.

Пример при предпоставките: Слънцегреенето, температурата и нейната промяна ден-нощ, влажността на въздуха (климатични предпоставки), наличието на определени дървесни видове (ресурси) и определени правила и обичай в начина на обитаване на хората са във взаимна връзка.

Пример при характеристиките: Климатичните предпоставки които въздействат основно върху външната форма на къщата няма как да не засегнат конструкцията, пространство и т.н. тъй като те са обвързани от композиционни и физически закони в системата.

Директна математическа или логическа корелция между предпоставките от една страна и характеристиките от друга е трудно да се наблюдава но съществуват определени и ясни тенденции. Като цяло системата е затворена и въпреки че няма изявени конкретни въздействия, се наблюдава че всички *характеристики* накуп зависят единствено от всички *предпоставки*. И обратното, *предпоставките* са единствената категория въздействия способна да формира традиционната къща.

Това означава че *характеристиките* наистина са следствие от *предпоставките*, което доказва хипотезата и я превръща в

ТЕЗА ПЪРВА:

ВСЕКИ ТИП ТРАДИЦИОННА КЪЩА ПРИТЕЖАВА СЪВКУПНОСТ ОТ ХАРАКТЕРИСТИКИ, КОИТО СА СЛЕДСТВИЕ ОТ ДОКАЗАНИ ОБРАЗУВАЩИ ПРЕДПОСТАВКИ.

Те са степенувани в йерархия и са:

АРХИТЕКТУРНА ФОРМА
АРХИТЕКТУРНО ПРОСТРАНСТВО
АРХИТЕКТУРНА КОМПОЗИЦИЯ
АРХИТЕКТУРНА КОНСТРУКЦИЯ
АРХИТЕКТУРНА ТЕХНОЛОГИЯ

АВТОРЕФЕРАТ

СТРОИТЕЛЕН МАТЕРИАЛ
СТРОИТЕЛЕН ПРОДУКТ

2.6. ОБОБЩЕНИЕ НА ХАРАКТЕРИСТИКИ

Процес на изследване и синтез дотук включва:

Предложение за набор от характеристики (проявления) -> оформяне на хипотеза първа -> изследване на всяка характеристика с подходящи примери -> значимите характеристики се отделят -> групиране на характеристиките в система архитектурно произведение -> превръщане на хипотеза първа в теза.

Представени са примери за извеждането на всяка от характеристиките в контекста на изведените предпоставки и проучените примери. При това извеждане е приложен сравнителен подход с приравнена някоя от характеристиките и изследване на разликите в друга.

Например:

- За две или повече традиционни къщи с подобна *характеристика материал* и вероятно *технология* се изследват *конструкция, пространство и композиция*.
- За две или повече традиционни къщи с подобна *характеристика форма* се изследват *материал или технология*.
- За две или повече традиционни къщи с подобни характеристики и незначителни разлики се изследват предпоставките довели до тяхното образуване.

От такъв сравнителен подход с приравнен параметър произлизат важни изводи.

Анализ на примерите по отношение на връзките между *предпоставки* и *характеристики* показва, че *характеристиките* на *традиционната къща* не са константа. Те са изменчиви във времето. Промяната на *характеристиките* е зависима от промяната в естествената среда на *традиционните къщи*, или по същество промяната на *предпоставките*. Това наблюдение в сериозна степен прилича на теорията на Ч. Дарвин – За произхода на видовете. В следствие на наблюденията върху зависимостите на *предпоставки* и *характеристики* на *традиционната къща* се оформя хипотеза втора.

3. ТАКСОНОМИЯ. СЕМЕЙСТВО. ТИП. ВИД

ХИПОТЕЗА ВТОРА:

ТРАДИЦИОННАТА КЪЩА Е ПРОДУКТ НА ЕСТЕСТВЕНА ЕВОЛЮЦИЯ И Е ВЪЗМОЖНО СЪЗДАВАНЕТО НА ТАКСОНОМИЧНА КЛАСИФИКАЦИОННА СИСТЕМА.

3.1. БЕЛЕЗИ, ПРЕДПОСТАВКИ И ХАРАКТЕРИСТИКИ

Установяването на принадлежност към един или друг вид, род, семейство в биологичния свят се основава на определени белези. Тези белези части от систематизирани проявления. Както например животински вид зебра се характеризира с подобна украса, така биологията определя този белег като морфологичен. Формата на тялото, големината и др. също са морфологични белези. Съвкупността от едносистемни белези се нарича признак.

В този труд беше възприето подобен на биологичния архитектурен признак да се нарича *характеристика*. Затова, е направен паралел представен долу между съвкупността от признаци в биологията от една страна и архитектурните характеристики от друга с цел те да послужат за извеждане на таксономия.

АВТОРЕФЕРАТ

- **морфологичен** — взимат се под внимание формата, размерите и окраската на тялото. (При *традиционната къща* може да се асоциира с **Архитектурна форма**)
- **имунологичен** — визират се начините на действие на имунната система, определя се тъканната съвместимост. (При традиционната къща може да се асоциира с **Архитектурна конструкция, Архитектурна технология и материал (Строителен продукт)**)
- **физиологичен** — организмите трябва да имат аналогично протичащи жизнени процеси. (При традиционната къща може да се асоциира с функция, от която следва **Архитектурна композиция** и **Архитектурно пространство**)
- **екологичен** — екологичните им изисквания са сходни, почти еднакви. (При традиционната къща може да се асоциира с **Климат, Ресурси, Среда**)
- **географски** — ареалът на тези индивиди съвпада. (При традиционната къща може да се асоциира с **Район**)
- **еволюционен** — проследява се филогенезата на организмите. (При традиционната къща може да се асоциира с **Архитектурна технология** и **произход**)
- **етологичен** — наблюдават се поведенческите реакции на индивидите. (При традиционната къща може да се асоциира с **Архитектурно пространство**)
- **генетичен** — организмите трябва да имат еднакъв кариотип. (При традиционната къща може да се асоциира с произхода, което включва в себе си развитието на **всички характеристики**)
- **биохимичен** — основава се на сходствата в строежа на белтъците. (При традиционната къща може да се асоциира с **материал**)

3.2. ТАКСОНОМИЯ И ТАКСОНОМИЧНИ СИСТЕМИ

За да се направи каквато и да е класификация, тя е подчинена на някаква таксономична система, а те са ограничен брой. Изследват се четири вида таксономични системи:

НЕЙЕРАРХИЧНА ДИСКРЕТНА ТАКСОНОМИЯ
ЙЕРАРХИЧНА НЕДИСКРЕТНА ТАКСОНОМИЯ
ЙЕРАРХИЧНА ДИСКРЕТНА ТАКСОНОМИЯ
НЕЙЕРАРХИЧНА НЕДИСКРЕТНА ТАКСОНОМИЯ

За целите на архитектурната таксономия е избрана **йерархична дискретна таксономия**. Тя е подкрепена с проверки, изследвания на архитектурни класификации и arhitekturni организационни системи.

3.3. РАНГОВЕ, ПОДОБИЕ И ЕДНАКВОСТ

За определяне на таксономични единици за архитектурата, каквито в биологията са „вид“ (подвид) „род“ и „семејство“ се дефинира понятието „*ранг*“, което е вид *категория* в таксонимичната система. Като ранговете за архитектурата са приемат, съответно на горните, „*вид*“ (*разновидност*) „*тип*“ и „*семејство*“.

Съществува задачата те да са възможно най-близки като имена, но съществува и друга задача – да може *традиционната* архитектура още наречена „народна“ да се описва с *рангове*, които са разговорно народни. „*Тип къща*“ звучи много по разбираемо от „род къща“. Още повече, ако в биологията основният таксон е „вид“ то в архитектурата той е „тип“, тъй като за създаване на методика, ние рядко се интересуваме от конкретния архитектурен „индивид“.

В контекста на дефинирането на „ранг“ са разгледани понятията подобия и еднаквост. Те описват границите и толерантността при определяне на „еднакви“ или „подобни“ елементи, белези, къщи и др.

3.4. АРХИТЕКТУРНО СЕМЕЙСТВО, ТИП, ВИД, РАЗНОВИДНОСТ; ВИДОВА РАЗЛИКА, ВАРИАЦИЯ, ОТКЛОНЕНИЕ ПРИ ПОДОБИЕ

Въз основа на избора на *таксономична система*, *ранговото определяне* и понятията за *подобие* и *еднаквост* са разгледани отново всички къщи от матриците. Разглеждането на къщите се извършва в контекста на изведените *предпоставки* и *характеристики* до достигане на критерии за определяне на рангове след което са проведени тестове за да се изключат всякакви противоречия. След този обширен анализ и наблюдения са изведени правила за определяне на отделните рангове като се започва от емейство.

3.4.1. АРХИТЕКТУРНО СЕМЕЙСТВО

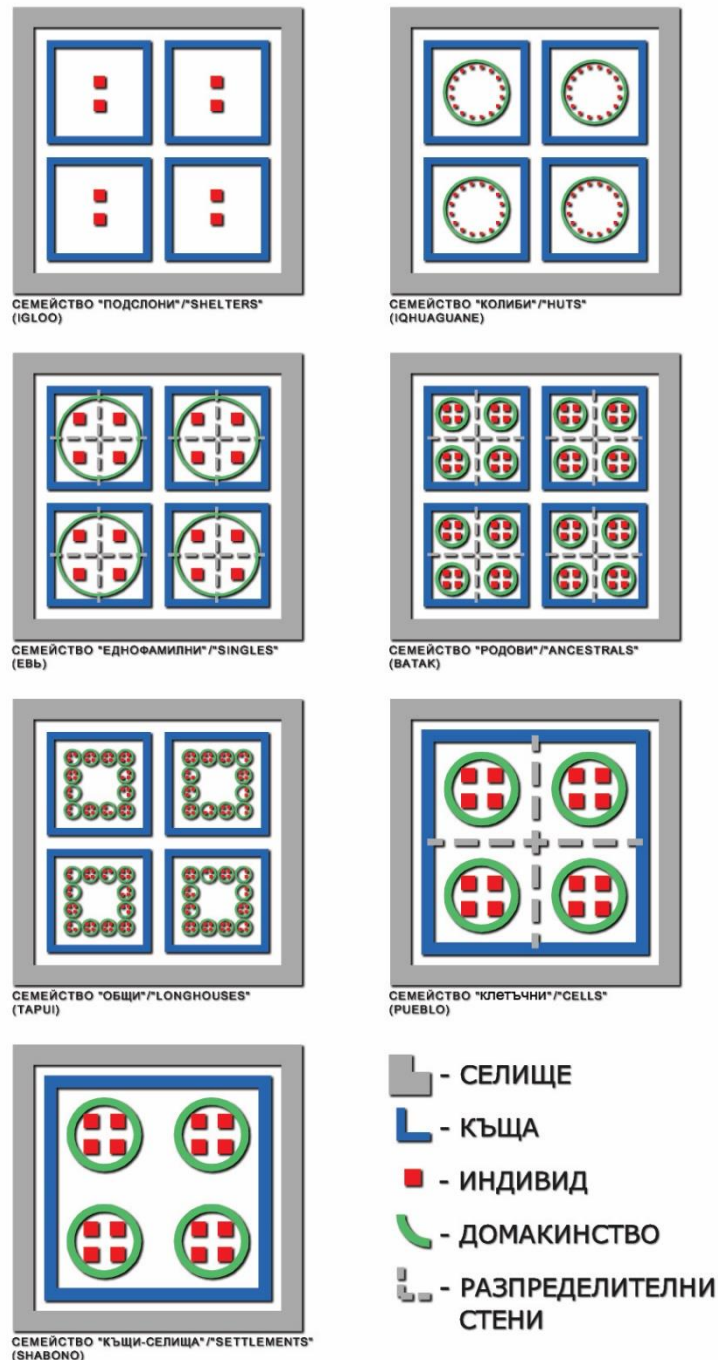
Архитектурно семејство е група от *традиционни къщи*, които имат подобна утилитарно-композиционна структура, за която се съди по функционалната им организация и *характеристика архитектурна композиция*.

От тук следва:

Две или повече *традиционни къщи* са от едно архитектурно семејство, когато имат подобна утилитарно-композиционна структура, която се отразява на функционалната им организация и *характеристика архитектурна композиция*.

АВТОРЕФЕРАТ

Изказано на професионален жаргон критерият „утилитарно-композиционна структура“ се представя визуално чрез „функционалната схема“ на къщата. За целта на методиката „функционална схема“ е несъдържателно, тъй като тя е само форма за представяне на утилитарно-композиционната структура. Критерият (утилитарно-композиционна структура) видим чрез характеристика *архитектурна композиция* за определяне на архитектурно семейство е изобразен на Фигура 7

АВТОРЕФЕРАТ

Фигура 7. Схема семейства с различни утилитарни структури и архитектурна композиция. „Подслони“ – (Igloo, Teepее, Urasa и др.); „Колиби“ – (Kuna, Tapera, Heto, Taba, Iqhuaguane); „Еднофамилни“ (Bahaikubo, Ev, Izba); „Родови“ – (Rumah Karo, Bubungan tinggi, Bure,

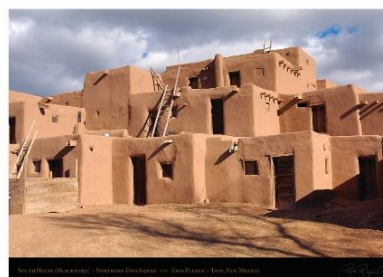
На Фигура 8 са показани Конкретни представители на различните архитектурни семейства.

СЕМЕЙСТВО "ЕДНОФАМИЛНИ"/"SINGLES"
(ИЗБА)

СЕМЕЙСТВО "ОБЩИ"/"LONG HOUSES"
(MALOCA)

СЕМЕЙСТВО "КЛЕТЪЧНИ"/"CELLS"
(PUEBLO)

СЕМЕЙСТВО "РОДОВИ"/
"ANCESTRALS" (БАТАК)

СЕМЕЙСТВО "КОЛИБИ"/"HUTS"
(IQHUAGUANE)

СЕМЕЙСТВО "КЪЩИ-СЕЛИЩА"/
"SETTLEMENTS"
(SHABONO)

СЕМЕЙСТВО
"ПОДСЛОНИ"/
"SHELTERS"
(TEEPЕЕ)

СЕМЕЙСТВА

Фигура 8. Конкретни представители на различните архитектурни семейства според утилитарната им структура

3.4.2. АРХИТЕКТУРЕН ТИП

Архитектурен тип: е ранг обединяващ група от традиционни къщи с подобна архитектурна конструкция, чиято архитектурна композиция (от семейство), респективно форма, също е подобна.

От тук следва:

Две или повече традиционни къщи са от един архитектурен тип, когато освен подобна утилитарна структура (архитектурна композиция) имат и подобна архитектурна конструкция, респективно форма.

АВТОРЕФЕРАТ

На Фигура 9 и Фигура 10 са показани различни представители на един тип.

АВТОРЕФЕРАТ

Фигура 9. Къщи от един тип притежаващи подобна *архитектурна форма* (iQhugwane, El-Molo, Afarhut, Igloo)

Фигура 10. Къщи от един тип (Rumah BatakToba, Rumah TorajaTongkonan)

3.4.3. АРХИТЕКТУРЕН ВИД

Архитектутен вид е ранг обединяващ група от традиционни къщи с подобна форма, чиито архитектурни характеристики архитектурно

АВТОРЕФЕРАТ

пространство, архитектурна конструкция, архитектурна композиция, архитектурна технология и материал са подобни. Това означава че всичките пет характеристики са подобни.

От тук следва:

Две или повече традиционни къщи с подобна форма принадлежат на един архитектурен вид, когато имат подобие по характеристиките си технология и материал. Т.е. когато имат подобие по всичките си пет характеристики .

На Фигура 11 са показани къщи от един вид, а на Фигура 12 къщи от един тип с видима разлика, която обяснява защо не са дори от един вид.

Фигура 11. Къщи от един архитектурен тип

Фигура 12. Рондавел в низинен и планински район. Сгради от един архитектурен тип

3.4.4. АРХИТЕКТУРНА РАЗНОВИДНОСТ

Архитектурна разновидност представлява група от *традиционни къщи*, на които всички архитектурни *характеристики* са еднакви, но у тях съществува едно или повече конкретни и ясно изявени *различия* спрямо архитектурния вид, от който произлизат. Това *различие* се нарича *архитектурна вариация* и е по-незначителна от *рангова разлика*.

От тук следва:

Две или повече *традиционни къщи* са от една **АРХИТЕКТУРЕН разновидност**, когато имат *подобие* по всичките си пет *характеристики* и определена изявена *архитектурна вариация* спрямо *вида*.

На Фигура 13 са представени разновидности на един вид

Фигура 13. Различни разновидности на вида „Ел Моло“. Със стреха, без стреха и с корниз.

Тези основени *категории* са допълнени с дефиниции, които са от съществено значение при *отличаването* на *ранговете* като *рангова (семейна) разлика*, *рангова (типова) разлика*, *рангова (видова) разлика*, *вариация* и *отклонение при подобие*.

С това смятам че хипотеза втора се превръща в теза:

ТЕЗА ВТОРА:

ТРАДИЦИОННАТА КЪЩА Е ПРОДУКТ НА ЕСТЕСТВЕНА ЕВОЛЮЦИЯ И Е ВЪЗМОЖНО СЪЗДАВАНЕТО НА ТАКСОНОМИЧНА КЛАСИФИКАЦИОННА СИСТЕМА.

АВТОРЕФЕРАТ

3.5. ТАКСОНОМИЯ ОБОБЩЕНИЕ

Процес на изследване и синтез дотук включва:

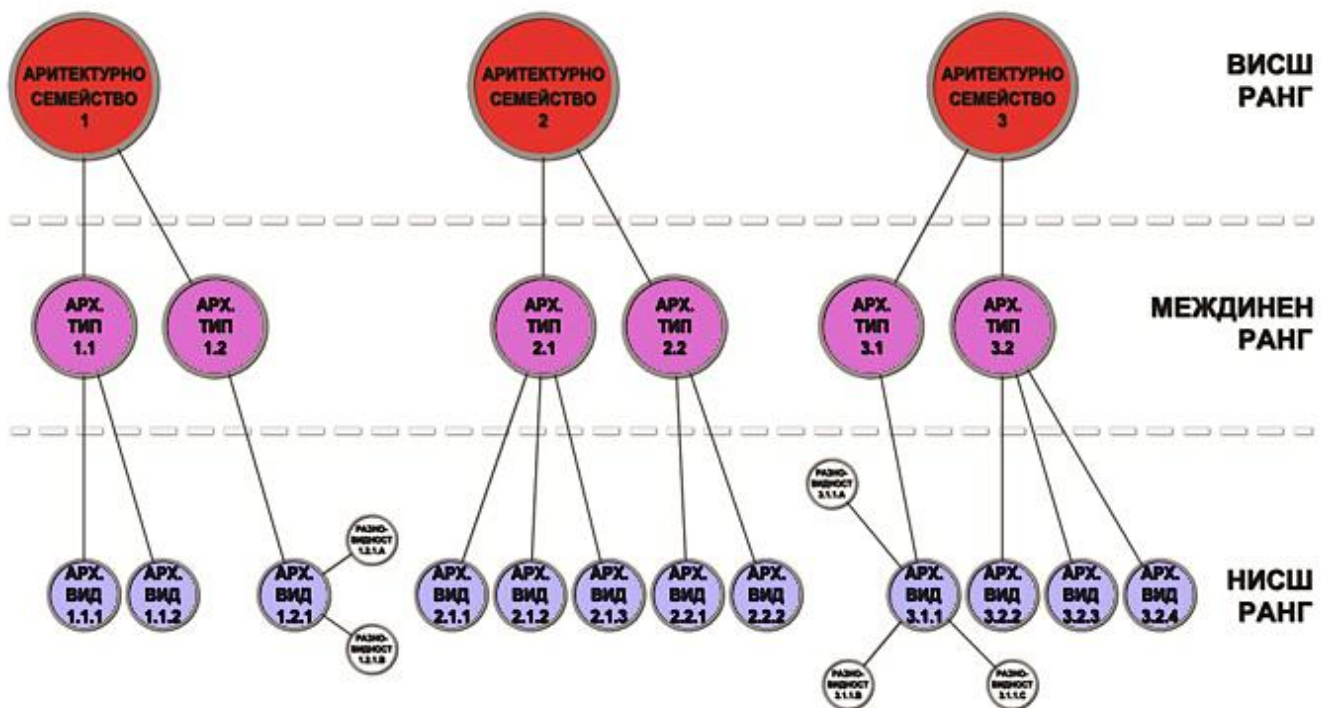
Оформяне на хипотеза втора -> набор от биологични признаци -> аналогия с *архитектурни характеристики* -> анализ на таксономични системи -> избор на таксономична система -> дефиниране на „категория“, „ранг“, „подобие“ и „еднаквост“ (елементи и инструменти на таксономичната система) -> извеждане на ранг архитектурно семейство -> извеждане на ранг архитектурен тип -> извеждане на ранг архитектурен вид -> извеждане на архитектурна разновидност -> превръщане на хипотеза първа в теза.

Таксономията е представена от система от рангове в следната йерархия:

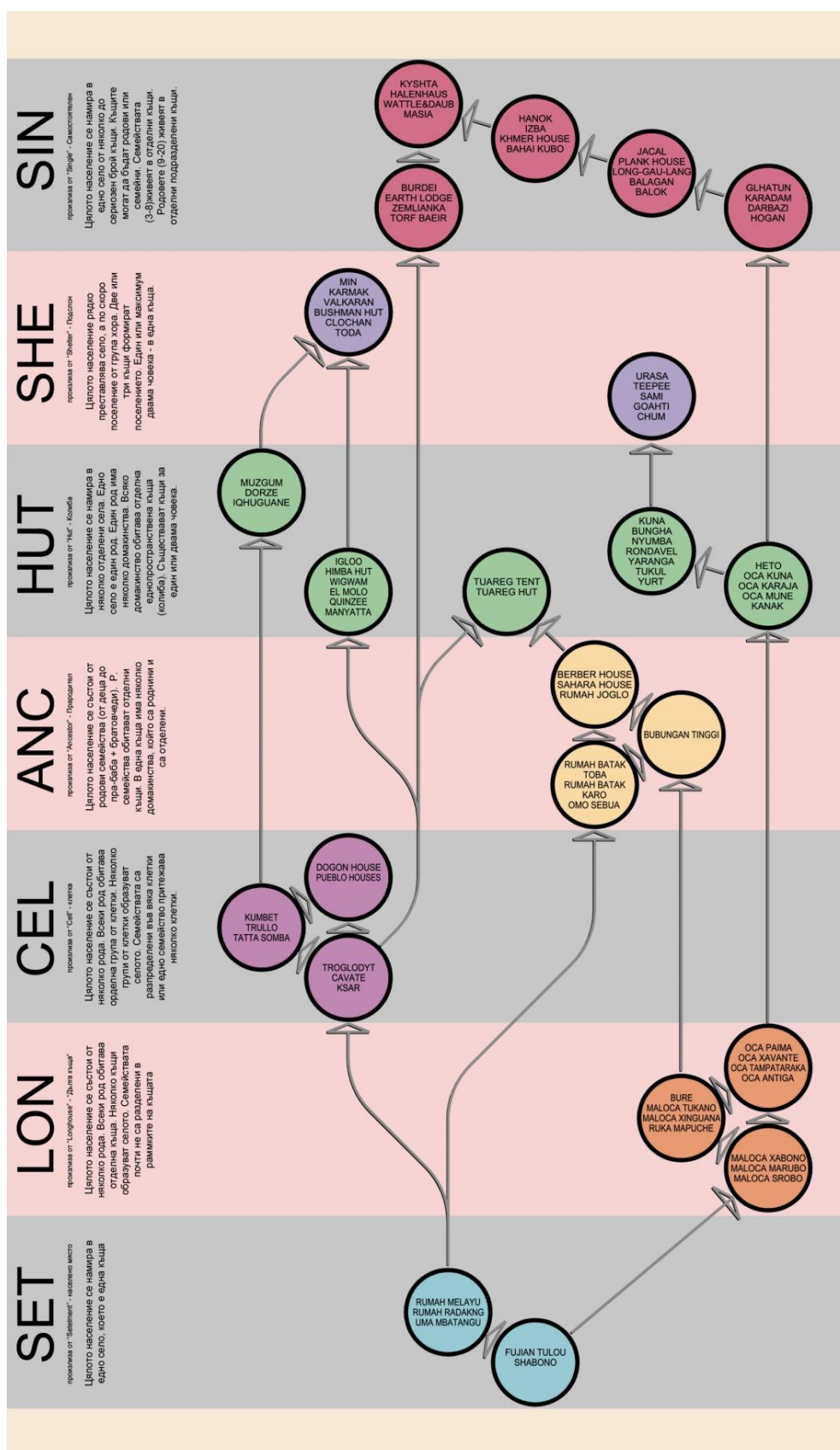
Създаването на таксономия е изключително важно за *традиционните къщи*. Реално погледнато, единствено една ясна структура би могла да послужи за правилен анализ на *различията* между тях. Тези *различия* от своя страна са свидетелство за начина, по който *традиционната къща* се е променяла във времето. И ако ние нямаме преки доказателства за тази промяна, можем да съдим за нея по оформената еволюционна структура. Различията, следващи от пътя на развитие на конкретен *тип* са свидетелство, също така, за това как *къщата* реагира на комбинации от променящи се *предпоставки*. Генерално погледнато, разнообразието на *традиционни къщи* е огромно и единственият начин да се отчетат всичките им архитектурни особености е да съществува категоризация.

АВТОРЕФЕРАТ

Фигура 14. Таксономия на традиционните къщи

АВТОРЕФЕРАТ

Фигура 15. Еволюционно дърво на традиционните къщи

АВТОРЕФЕРАТ

Като пример, бих могъл отново да направя сравнение с периодичната таблица на химичните елементи. Не е възможно да се знае почти нищо за свойствата, качествата, връзките и *характеристиките* на материята ако не познаваме таблицата в същността ѝ. Така и при *традиционната къща*, ако няма ясна представа за *категориите* касаещи *предпоставки*, *характеристики* и таксономичен ред, няма опорна точка, която да послужи за сравнението, изучаването и изобщо анализът им.

4. НОМЕНКЛАТУРА

4.1. ИМЕНУВАНЕ

Познавайки „народните“ имена на традиционните къщи, става ясно че те се различават значително дори когато става въпрос за един и същ вид. Не се наблюдава именуването по един и същ начин на два различни вида или типа, но вероятно е възможно.

За да има еднозначност в таксономията (осбено бидейки дискретна) е необходима система за именуване на къщите в следваща от белези, които са функционално удобни за това.

Системата е разработена като крайния резултат е посочен с пример на Фигура 16

Първите три букви от името на архитектурното семейство на латиница	+.+	Разбираемо съкращение от името на типа	+.+	Буквата означаваща преобладаващия материал в архитектурната конструкция	+.+	Първите три букви от първото по азбучен ред популярно име на вида	+.+	Първите три букви от характерна особеност
"ANCESTORS"	+.+	„VENTILATED ROOF“	+.+	"WOOD"	+.+	BATAK	+.+	TOBA
ANC	.	V-ROOF	.	W	.	BAT	.	TOB

Получава се вид: **ANC.V-ROOF.W.BATAK.TOBA**

Фигура 16. Именуване на вид традиционна къща

След създаването на тази система за именуване тя е приложена към разработените примери от Глава II.

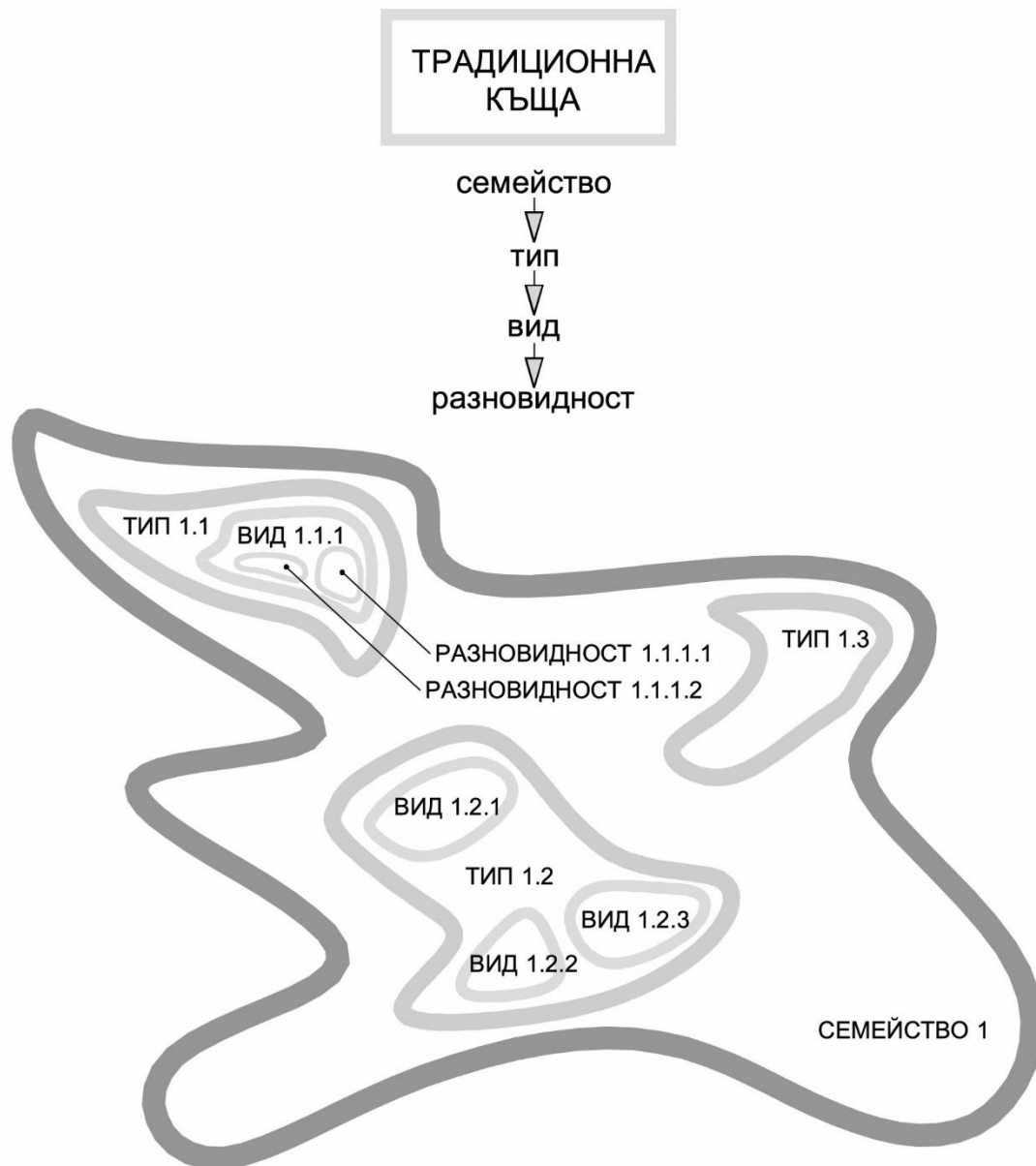
4.2. РАЙОН И РАЗПРОСТРАНЕНИЕ

Една от важните отличителни черти на традиционните къщи е районът в който са разпространени. Не винаги в възможно той да бъде очертан, но приблизителното местоположение на къщата е известно още след птоучването и записът ѝ в матрица.

АВТОРЕФЕРАТ

Необходимо е и уточняване на термините. Районът на едно *семејството* наричам *област*, *районът* на един *тип* - *зона* и *районът* на един *вида* – регион. *Район* е общо наименование за определена площ.

На Фигура 16 И Фигура 17 е показан начинът по който са зависими Област, Зона, и Регион от разпространението на Семејство, Тип и Вид и техните възможни преобразувания.

Фигура 17. Област (Семејство), Зона (Тип), Регион (Вид)

АВТОРЕФЕРАТ

Разпространение на традиционни къщи на различна територия в рамките на едно архитектурно семейство.	ОБЛАСТ.1 -> СЛАБО различни ЧОВЕШКИ ПРЕДПОСТАВКИ -> ЗАПАЗВАНЕ на ХАРАКТЕРИСТИКИТЕ -> граница на областта (разширение в ОБЛАСТ.1')
Разпространение на традиционни къщи на различна територия в рамките на едно архитектурно семейство и образуване на нов архитектурен тип.	ОБЛАСТ.1 (ЗОНА.1) -> СЛАБО различни ЧОВЕШКИ ПРЕДПОСТАВКИ -> ПРОМЯНА на ХАРАКТЕРИСТИКА КОНСТРУКЦИЯ -> граница на областта (ОБЛАСТ.1, нова ЗОНА.2)
Разпространение на традиционни къщи на различна територия и образуване на ново архитектурно семейство.	ОБЛАСТ.1 -> СИЛНО различни ЧОВЕШКИ ПРЕДПОСТАВКИ -> ПРОМЯНА на Характеристика КОМПОЗИЦИЯ -> граница на ОБЛАСТ.1 (нова ОБЛАСТ.2)

Фигура 18. Разпространение на архитектурно семейство и възможните му преобразувания

4.3. ОБОБЩЕНИЕ НОМЕНКЛАТУРА

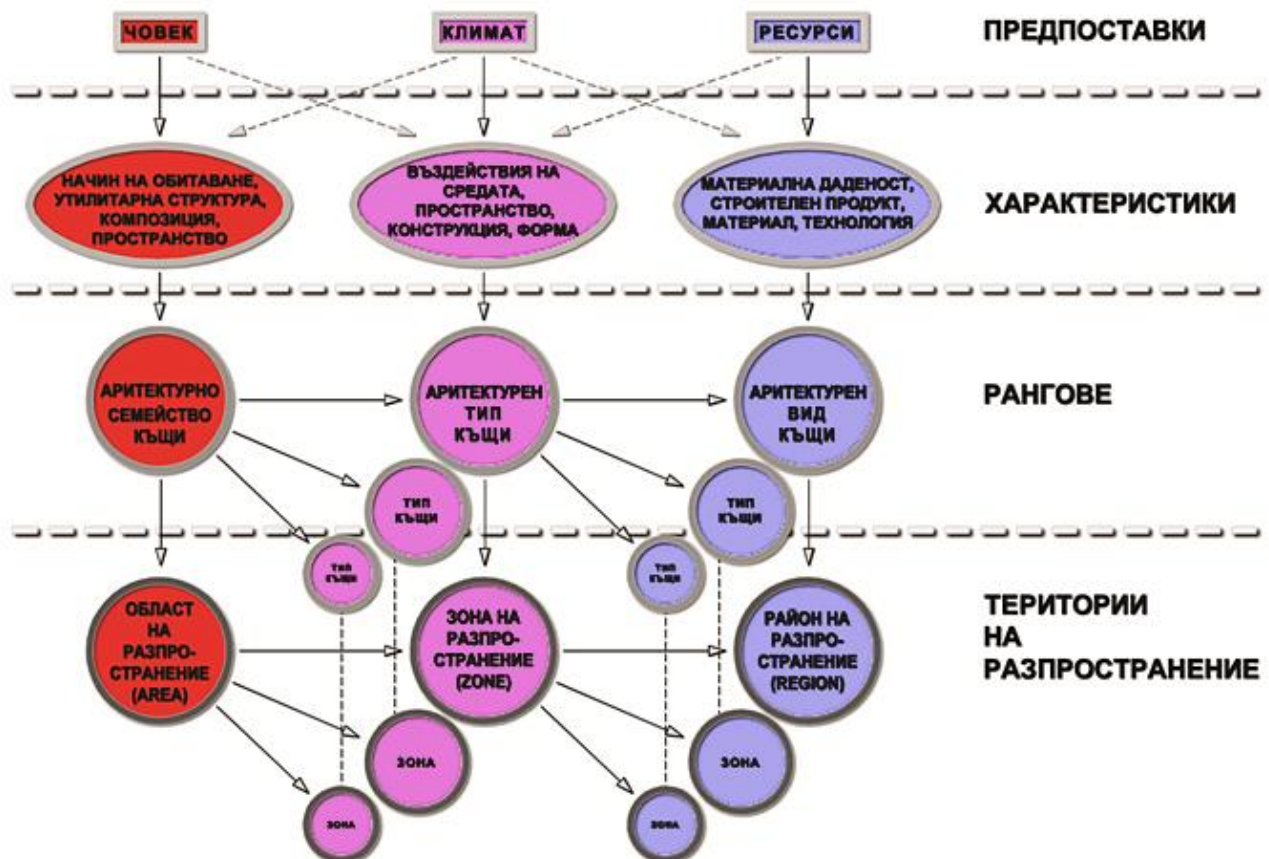
Процес на синтез дотук включва:

Изработване на система за именуване в таксономията -> пример за именуване -> райони на разпространение -> видоизменения в ранговете настъпващи при разпространение -> Обобщение на предпоставки, характеристики, таксономия и номенклатура.

Съществуването на всяка система е съпроводено с извеждане на терминология, дефиниции и обхват на понятията, както и тяхната обвързаност в цялост. Не прави изключение и тази номенклатура, която в същността си представлява администриране на таксономията. По отношение на традиционната къща силно обвързаните аспекти на номенклатурата са Именуване, разпространение и райониране. Именуването на еднакви рангове зависи от района и може да бъде коренно различно, заради подобни предпоставки, но свършено различни езици на обитателите. Разпространението, може да доведе до различни типове и видове в един район или в райони на различни места по света, части от един полирайон и разбира се в специфични случаи различни или еднакви имена на ранга.

5. ЗАКЛЮЧЕНИЯ

5.1. ОБОБЩЕНИЕ НА ПРЕДПОСТАВКИ, ХАРАКТЕРИСТИКИ, ТАКСОНОМИЯ И НОМЕНКЛАТУРА

Фигура 19. Образуване и разпространение на *Традиционната къща*

5.2. СГРАДАТА КАТО СЪБЕКТ / ПРОЕКТАНТЪТ – СУБЕКТ

Разглеждането на една сграда като обект на проектирането е обичайна практика, но разглеждането и като субект е предложено в този труд като философски поглед. *Традиционната къща* като продукт на еволюция би притежавала чертите на жив организъм, и макар и лишена от собствена воля, тя е продукт на еволюция. Различни теории обясняват части от нематериалния свят или социални срукутури като форми на еволюция, така че авторът няма съмнения че такава представа е плодотворна. Това дава основание да бъде направен поглед върху сградата като субект на проектирането. Тогава проектантът (архитект) или майсторът ползващ традиционни постулати, изобщо човекът, се явяват само интелектуални инструмент в еволюционния процес.

АВТОРЕФЕРАТ

Такъв поглед не е лишен от логика в контекста на съвременните идеологии за устойчиво развитие. Той изважда човекът и неговото добруване от егоистичния център на неустойчивите цели, а поставя там еволюционния продукт на природата.

5.3. УСТОЙЧИВОСТ

В труда съществува една непрекъсната нишка, свързваща съдържанието със съвременните тенденции за устойчивост, енергоефективност, ниско-въглеродни емисии, нулеви къщи и др. Ползата от труда би следвало да е най-съществена именно в тази посока. Проведено е философско разсъждение за това какъв е начинът и средствата, с които задълбоченото знание за традиционните къщи би било прилагано. Там се достига до някои перспективи, възможности и невъзможности и след анализ на една обобщена визия върху темата става ясно, че има природосъобразен път, но не и точно какъв е той нито как може да се осъществи.

Проведените разсъждения са базирани на изводите изведени след всеки параграф. Тези изводи формират и заключенията от дисертационния труд.

Заключенията са съсредоточени около идеята че традиционната къща съществува като субект и човека (проектант) е инструмент в процес, който не зависи от самия него. Тогава когато проектантът има контрол върху създаването на къщата, тя спира да бъде традиционна. Макар това съждение да звучи като „параграф 22“ то води до няколко заключения:

1. Традиционната къща е извор на архитектурно знание, което е най-доброто приближение с което разполагаме до съвършенство в проектирането;
2. Единствените корени на устойчиво развитие, с който разполагаме са тези на традиционната архитектура и изобретяването на „различен вид“ устойчивост най-вероятно не би било състоятелен;
3. Устойчиво развитие не означава дословно копиране от традиционните източници и белези, а по-скоро възприемане на подхода и едно ново отношение към архитектурата на много по-задълбочен ниво.

6. ПРИНОСИ

6.1. МЕТОДИКА

Основният принос в този труд е методиката за събиране на данни и класифицирането им в *матрица*. Многобройните ползи от това се изразяват в:

- Възможността да бъдат систематично анализирани;

АВТОРЕФЕРАТ

- Създаването на таксономия и създаване на световна карта с традиционните къщи по света, тяхното райониране и произход;
- Комплексен, завършен и балансиран подход за изследване;
- Възможността за задълбочено изследване на техните предпоставки, характеристики, таксонимия, таксонимия, история и произход с цел оформяне на теоретични концепции и перспективи. Обективните връзки в системата и разбирането че няма категорично изразени взаимодействия предпоставки - характеристики – рангове – райони;
- Възможността за задълбочено изследване на техническите белези и свойства на традиционните къщи с цел практическо приложение на знанията.

6.2. СБОРНИК

Част от труда представлява сборник, който събира на едно място данни за традиционните къщи, предпоставките, които са ги създали и техните характеристики.

- Тази информация е подредена по определен начин, което я прави ценна с това, че изобщо е налична и с това, че е данните са сравними помежду си;
- Крайният продукт след този труд ще бъде „Онлайн енциклопедия на традиционните къщи по света“. Това ще даде възможност за тяхното интерактивно допълване и актуализиране;
- Запис на информация която се предава устно.

6.3. СИСТЕМА ЗА ТАКСОНОМИЯ И ИМЕНУВАНЕ

Смятам за принос:

- Системата за райониране и създаването на възможност за картографиране за различните рангове традиционни къщи;
- Събирането на представителна извадка от традиционни къщи осигурява възможност за създаване на таксономия, която свидетелства за произхода, еволюцията, характера и йерархията на традиционните къщи. Тази таксономия представя набор от различни механизми и техники, демонстриращи начините, по които

АВТОРЕФЕРАТ

традиционните къщи реагират на средата, и се формират според действащите върху тях предпоставки;

- Тези механизми и техники са полезни, и би следвало да се превърнат в популярни средства при изучаването и проектирането на сгради изобщо. Таксономията и именуването дават генерална представа за процесите и съдържаните на тази материя в дълбочина.

6.4. ТЕОРЕТИЧЕН МОДЕЛ И ПОДХОД ПРИ ПРОЕКТИРАНЕ

Съвременния подход при проектирането на сгради се базира на средства облечени в теоретично-практическа форма от професионалистите архитекти с течение на времето. Би било самонадеяно и арогантно твърдението, че който и да било, в рамките на един труд може да предложи по-добър модел. Приносът тук се състои в факта, че съществува различна философска гледна точка и различен начин да се анализира природата, която е съвършен творец сама по себе си. Моделът, който е предложен в труда е извлечен от историческата и материална действителност и представлява парадигма към подхода за проектирането, без претенцията, че е безгрешен и окончателен. Оформянето на тази парадигма в структура преминава границата на други подобни начинания. „Пасивна къща“, „нулева къща“, „зелена архитектура“, „устойчива архитектура“ и други остават концептуално само на ниво локални концепции.

6.5. НОРМАТИВНА БАЗА

Наличието на този труд аргументира използването на традиционната къща в определен район за достоверен източник на информация при създаването на нормативна база за природосъобразно строителство за същия район. Прилагането на природосъобразни решения би означавало наличност на суровините и ресурсите, правилно отношение към средата и продукт приемлив за общността. Единствения начин за използване на този подход е законова уредба, която да отразява природния баланса при едни технологично съвременни решения.

Наличието на подобен труд дава възможност за търсене на архитектурен подход. „Нищо, което не би направила природата“ със „средства на съвременната технология“, които да намери отражение в нормите и правилата за проектиране, отнесено към предпоставките и необходимостите на съответното място.

6.6. ИЗВОДИ

Трудът е обширен и надминава очаквания обем на една докторска дисертация, което основна се изразява в един комплексен принос. Той е, че всички изводи след параграфите могат да бъдат тълкувани като приноси в определен контекст.

АВТОРЕФЕРАТ

7. ПРИЛОЖЕНИЯ

За лекота на ползването на труда е създадено приложение с карти, повечето от даващи яснота върху проблеми свързани с територии етнически зависимости, климат, ресурси и т.н. Някои от картите са авторски, създадени за онагледяване на таксономията.

7.1. ПРИЛОЖЕНИ КАРТИ

Към дисертацията е предложено приложени с използвани и авторски карти, което улеснява и изяснява разбирането на материята. То няма аналитичен а със спомагателен характер.

7.2. ПРИЛОЖЕНИЕ ТЕРМИНОЛОГИЯ

Към дисертацията е приложен речник с използвана терминология

8. НАСОКИ ЗА БЪДЕЩИ ИЗСЛЕДВАНИЯ

- Създаване на „онлайн“ система за еднозначно и систематизирано събиране на информация за традиционните къщи.
- Създаване на пълни „онлайн“ карти с районите на разпространение и съществуване на семейства, типове и видове.

9. БЛАГОДАРНОСТИ КЪМ:

Научен консултант на труда:
Проф д.а.н. арх. Борислав Борисов

Жеко Тилев
Емилиан Кавалски
Владимир Дамянов
Благовест Вълков
Десислава Косева
Стефан Аспарухов

Лицата предоставили устни сведения и литература за традиционни къщи (по азбучен ред):

Азатухи Сагасян (студент по архитектура) – Glhatun. Данни от Армения.

Диана Осотова (студент по архитектура) – Ev. Данни от Молдова.

АВТОРЕФЕРАТ

Егина Ибрахими (студент по архитектура) – Kyshta. Данни от Албания.

Карло Луканов – Izba. Данни от Русия.

Касра Сохи (студент по архитектура) – Gonbeh, Kapar. Данни от Иран.

Ниаша Венгесай (Nyasha Vengesayi) (студент по архитектура) – Imba (вид от типа Rondavel). Данни от Зимбабве. Tatta Somba, Imba, IQhugwane, Troglodyt.

Свитлана Савчева (студент по архитектура) – Izba. Данни от Украйна

Алвин Праната (студент по архитектура) – Batak, Joglo, Bubungan Tinggi. Данни от Индонезия.

СПИСЪК С НАУЧНИ ПУБЛИКАЦИИ И АКТИВНОСТИ ПО ДИСЕРТАЦИЯТА:

Radoev K. and Deng W., (2021) ***A Method of Creating Vernacular Houses' Pictograms Based on "Climate – Form" Impact and Relationship: Houses' Pictograms; Part 2,*** Submitted to Vernacular Architecture, ISSN: 1741-5888

Radoev K. (2020) ***Vernacular Structures' Environmental Application,*** XX International Scientific Conference VSU' 2020, 15 – 17 Oct 2020

Radoev K. and Deng W., (2020) ***A Method of Creating Vernacular Houses' Pictograms Based on "Climate – Form" Impact and Relationship: Houses' Pictograms; Part 1,*** UNNC Nottingham e-Print, ISSN: 0264-8725

Радоев К., (2019) ***Класификационна система за интегрирано изследване на архитектурни конструкции и елементи на сградата,*** XIX международна конференция по строителство и архитектура ВСУ Л.Каравелов, София, 17 - 19 Oct 2019

Радоев, К. (2019) ***Теоретична Методика за Класифициране, Систематизация и Изследване на Архитектурни Конструкции,*** IX Международна научна конференция ArCive 2019, Варна, България.

АКТИВНОСТИ ПО ДИСЕРТАЦИЯТА:

Гост Лектор, (2019) ***Еволюция на традиционните къщи,*** ВСУ Л.Каравелов, Април 2019

Гост лектор, (2019) ***Интегрирана задача за скици в лекции,*** Университет в Нотингам, Кампус Малайзия

Уъркшоп (2018) ***Ръчно изработени конструкции на традиционен принцип,*** Университетът Нотингам, Кампус Малайзия

Гост лектор, (2018) ***Ръчно изработени конструкции с екологично чисти традиционни материали,*** Университетът Нотингам, Кампус Малайзия

Гост Лектор, (2015) ***Метод за изучаване на конструкциите и технологиите на традиционните къщи,*** Университет в Хирона, Каталуня, Испания